

Kolmannet paikat oppimisympäris- töinä ammattikorkeakouluopiskeli- jan näkökulmasta

Viena Suhonen

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kolmannet paikat oppimisympäristöinä ammattikorkeakouluopiskelijan näkökulmasta

Viena Suhonen
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2018

Viena Suhonen

Kolmannet paikat oppimisympäristöinä ammattikorkeakouluopiskelijan näkökulmasta

Vuosi 2018 Sivumäärä 44

Viime vuosina projektiluontoisista töistä ja etätöistä on tullut monille arkipäivää. Teknologian kehitys mahdollistaa työn tekemisen erilaisissa ympäristöissä ja liikkeessäkin, joten työ ei ole enää sidoksissa aikaan tai paikkaan. Työnteon tavoin myöskään opetus ja oppiminen eivät ole enää riippuvaisia luokkahuoneista ja luentosaleista.

Tämän opinnäytetyön aiheena on kolmansien paikkojen (esim. kahvilat, kirjastot) käyttö oppimisympäristöinä ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena on tukea ammattikorkeakoulussa oppimista ja työelämään siirtymistä kaupunkisuunnittelun keinoin. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa kolmansien paikkojen merkitystä oppimisympäristöinä ja niiden hyötyjä oppimiselle sekä ammatilliselle kasvulle. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii RAKLI ry, joka on kiinteistö- ja rakennuttamisalan ammattilaisten järjestö.

Opinnäytetyössä käytetty tietopohja koostuu kolmesta pääaiheesta: työn ja oppimisen muutoksesta, oppimisympäristöistä ja kolmansista paikoista. Kahdessa ensimmäisessä pääaiheessa käsitellään työelämään ja oppimiseen vaikuttavia asioita, kuten teknologian kehitystä ja uusia työnteon tapoja sekä työympäristöjen ja oppimisympäristöjen kehittämistä. Kolmannessa pääaiheessa pohditaan oppimisympäristöjen ja kolmansien paikkojen määritelmiä.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena hyödyntäen kahta menetelmää, puolistrukturoitua haastattelua ja havainnointia. Haastattelujen tavoitteena oli kartoittaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksia koulun ulkopuolisen ympäristön hyödyntämisestä opetuksessa sekä itsenäisessä opiskelussa. Havainnointi valittiin tukimenetelmäksi haastattelulle, jotta voitiin selvittää ennalta valittujen kolmansien paikkojen käyttöä työnteko- ja opiskelutarkoituksessa.

Saatujen tulosten pohjalta voidaan todeta, että kolmansien paikkojen merkitys oppimisympäristöinä ei ole suuri. Koti ja koulujen tilat nähdään ensisijaisina vaihtoehtoina yksilö- ja ryhmätyöskentelyssä. Kolmansien paikkojen katsotaan kuitenkin olevan hyödyllisiä siinä, että ne mahdollistavat oppimisympäristön silloin, kun koti ja koulu eivät tarjoa työskentelyyn sopivaa ympäristöä tai ne eivät ole sijainniltaan sopivia.

Asiasanat: kolmannet paikat, oppimisympäristö, ammattikorkeakoulu, opiskelijat

Viena Suhonen

Third places as learning environments from UAS student's perspective

Year	2018	Pages	44
------	------	-------	----

In recent years project-based work and telework have become a common feature of daily work for many people. Technological development has enabled work to be done in different environments and even on the go, making jobs less dependent on time and place. In the same way that work is no longer reliant on the environment, teaching and learning are no longer dependent on classrooms and lecture halls.

The subject of this thesis is the use of third places (e.g. coffee shops, libraries) as learning environments from the perspective of students at universities of applied sciences (UAS). The purpose of the study is to support learning in a university of applied sciences and to help the transition from school to working life through urban planning. The aim of the thesis is to examine the importance of third places as learning environments and their benefits for learning and professional growth. The thesis was commissioned by RAKLI ry, which is the Finnish Association of Building Owners and Construction Clients.

The knowledge base used in this thesis consists of three main topics: the transformation of working and learning, learning environments and the third places. In discussing the first two topics the issues affecting working life and learning such as the advances in technology and new ways of working as well as the development of work environments and learning environments are considered. In the third topic, the definitions of learning environments and third places are discussed.

The study was carried out as a qualitative research using two methods, semi-structural interviewing and observation. The aim in the interviews was to gain insight on the experiences of students who study at a university of applied sciences with the focus on the use of environments outside of school in teaching and independent studies. Observation was selected as a support method for interviewing to determine the use of pre-selected third places for work and study purposes.

Based on the results obtained, it can be concluded that the role of third places as learning environments is not significant. Home and school are the preferred options for individual and group work. However, third places are considered useful for enabling a learning environment when home and school do not provide a suitable environment for studying or are not suitable for their location.

Keywords: third places, learning environment, university of applied sciences, students

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	7
1.2	Toimeksiantaja - RAKLI ry	8
2	Työn murros	9
3	Oppimisen murros	10
3.1	Oppimisympäristökehitys	11
3.2	Oppiminen ammattikorkeakouluissa	12
4	Kolmannet paikat oppimisympäristöinä	12
4.1	Oppimisympäristö	13
4.2	Kolmas paikka	14
5	Tutkimuksen kulku ja menetelmät	15
5.1	Haastattelu	15
5.2	Havainnointi	16
6	Haastattelutulosten analysointi	18
6.1	Koulun ulkopuoliset tilat ja ympäristöt opetuksessa	21
6.2	Opiskelijoiden ympäristö itsenäisen opiskelun tukena	22
6.3	Opiskelijoiden tarpeet oppimisen näkökulmasta	27
6.4	Koululta saatu kannustus	29
7	Havainnointitulosten analysointi	29
8	Pohdinta ja johtopäätökset	32
9	Työn arviointi	35
	Lähteet	37
	Kuviot	40
	Taulukot	40
	Liitteet	41

1 Johdanto

Väestön muuttuessa, kaupungistumisen lisääntyessä ja teknologian kehittyessä työelämä muuttuu väistämättäkin. Projektiluontoisista töistä ja etätyöstä on tullut monille arkipäivää. Työ ei ole enää sidoksissa aikaan tai paikkaan, sillä tieto- ja viestintäteknologiat mahdollistavat työn tekemisen erilaisissa ympäristöissä. Yhteiskunnallisten muutosten ja digitalisaation myötä myös kouluissa on keskitytty muokkaamaan opetuksesta ja oppimisympäristöistä uusia tarpeita vastaavia. Opetussuunnitelmaa uudistettiin 2010-luvulla, jotta eri kouluasteilla opetuksen sisällössä ja opetustavoissa huomioitaisiin toimintaympäristön muutokset. Työnteon tavoin myöskään opetus ja oppiminen eivät ole riippuvaisia luokahuoneista ja luentosaleista. Oppia voi melkein missä tahansa, vaikka varsinaisen oppimisympäristön kriteerit eivät täytyisikään.

Koska työnteko ei ole enää paikkasidonnaista, työhönsä keskittyneitä ihmisiä voi nähdä muun muassa kahviloissa ja julkisissa kulkuvälineissä. Näitä paikkoja kuvataan termillä 'kolmannet paikat'. Sosiologi Ray Oldenburgin (1999) mukaan termillä tarkoitetaan kodin ja työpaikan väliin jääviä julkisia paikkoja, joissa ihmiset viettävät aikaa usein vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa (Korhonen 2011, 1). Tässä työssä sanaparilla tarkoitetaan lähinnä määritelmän mukaisia paikkoja, joita voidaan hyödyntää opiskeluun ja työntekoon, mutta niitä ei ole alun perin suunniteltu tähän käyttötarkoitukseen.

Oppimisympäristöt ovat sananmukaisesti ympäristöjä, joissa opitaan ja jotka ovat lähtökohteisesti suunniteltu oppimistarkoitukseen. Oppimisympäristöt mielletäänkin perinteisesti luokahuoneiksi ja luentosaleiksi. Koulut ja niiden tilat ovat kuitenkin jo pidemmän aikaa olleet kehityksen ja suunnittelun kohteena. Yhteiskunnallisen kehityksen myötä myös opetustarpeet ja -suunnitelmat ovat muuttuneet, ja käsitys oppimista tukevista oppimisympäristöistä on laajentunut. Useimmiten oppimiseen tarkoitettut ympäristöt kuitenkin jaetaan fyysisiin, virtuaaliin ja sosiaaliin oppimisympäristöihin, jotka voivat olla joko avoimia tai suljettuja (Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2018).

Ammattikorkeakouluissa opinnot ovat käytäntöön suuntautuneempia kuin yliopisto-opinnot. Koulutukset suunnitellaankin yhteistyössä työelämän kanssa. Alemman ammattikorkeakoulututkinnon 3-4,5 vuotta kestäviin opintoihin sisältyy myös puolen lukuvuoden mittainen työharjoittelu. (Ammattikorkeakoulut 2018.) Voidaan siis sanoa, että ammattikorkeakouluopiskelijat saavat merkittävästi kokemusta työelämästä jo opintojensa aikana.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii RAKLI ry, joka on kiinteistö- ja rakennuttamisalan ammattilaisten järjestö. Toimeksiantajan tarkoituksena on hyödyntää opinnäytetyöstä saatuja tuloksia kaupunkikehityksessä yhdessä jäsenistönsä kanssa. Toimeksiantajan toiveesta opinnäytetyön aihepiiriksi valikoitui oppimisympäristöt. Aihetta lähdettiin rajaamaan

ajankohtaisuuden ja kehityksen näkökulmasta. Yhdessä käytyjen keskustelujen pohjalta tarkemmaksi aiheenrajaukseksi muodostui selvittää, miten kaupunkiympäristöllä voidaan tukea oppimista ammattikorkeakoulussa, ja tuoda työelämä entistä lähemmäs opiskelijaa. Koska kaupunkiympäristö on erittäin iso alue tutkittavaksi, alue rajattiin kolmansiin paikkoihin.

Tässä työssä selvitän, miten koulujen ulkopuolisia tiloja ja ympäristöä hyödynnetään opetuksessa ja miten opiskelijat hyödyntävät ympäristöään itsenäisen opiskelun tukena sekä millaisia tarpeita opiskelijoilla ympäristölleen on oppimisen näkökulmasta. Opinnäytetyö etenee tutkimuksen tarkoituksen, tavoitteiden ja tutkimuskysymysten määrittelystä teorian kautta tehtyyn tutkimukseen, tulosten analysointiin ja johtopäätöksiin sekä pohdintaan ja työn arviointiin.

Opinnäytetyössä tutkimusmenetelminä hyödynnetään puolistrukturoitua haastattelua ja havainnointia. Haastattelulla on tarkoitus kartoittaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksia koulun ulkopuolisen ympäristön hyödyntämisestä opetuksessa sekä itsenäisessä opiskelussa. Havainnointi on valittu tukimenetelmäksi haastattelulle, jotta voidaan selvittää ennalta valittujen kolmansien paikkojen käyttöä työnteko- ja opiskelutarkoituksessa.

1.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

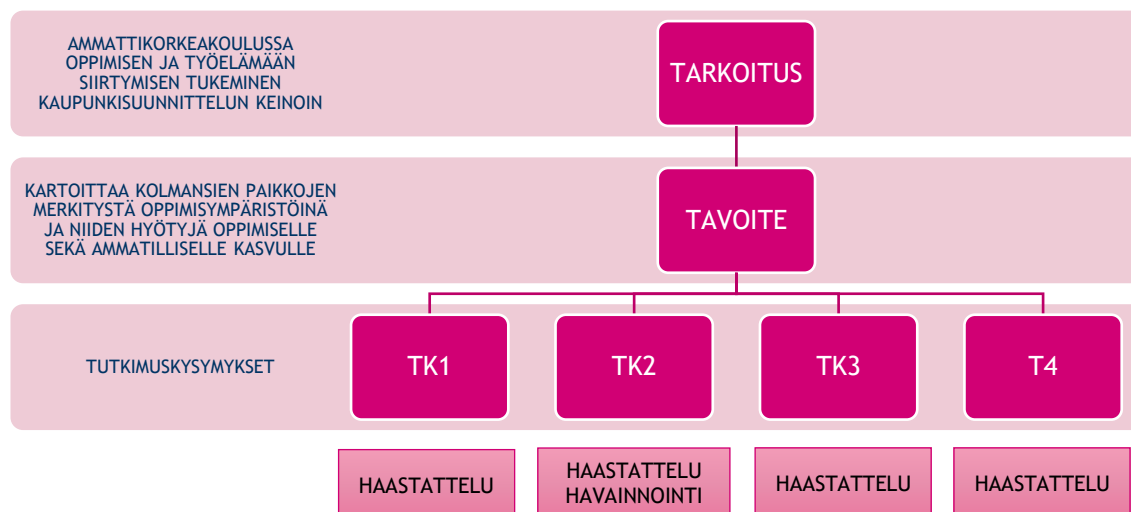
Tutkimuksen tarkoituksena on tukea ammattikorkeakoulussa oppimista ja työelämään siirtymistä kaupunkisuunnittelun keinoin. Tutkimuksella halutaan selvittää, miten kaupunkiympäristöllä voidaan tukea oppimista ammattikorkeakoulussa. Koska kaupunkiympäristö on merkitykseltään laaja, tarkemmaksi tutkimusalueeksi valikoitui kolmannet paikat. Täten tutkimuksen tavoitteeksi rajautui kartoittaa kolmansien paikkojen merkitystä oppimisympäristöinä ja niiden hyötyjä oppimiselle sekä ammatilliselle kasvulle. Tavoitetta avaamaan valitsin neljä tutkimuskysymystä, joihin opinnäytetyö pyrkii vastaamaan:

TK1. Miten koulujen ulkopuolisia tiloja ja ympäristöä hyödynnetään opetuksessa?

TK2. Miten kolmansia paikkoja hyödynnetään työskentelyssä ja itsenäisessä opiskelussa?

TK3. Onko kolmansissa paikoissa opiskelusta hyötyä?

TK4. Millaisia tarpeita opiskelijoilla ympäristölleen on oppimisen näkökulmasta?

Kuvio 1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Kuvioon 1 on koottu opinnäytetyön tutkimuksen tarkoitus, tavoite, viittaukset tutkimuskysymyksiin ja menetelmävalinnat. Kaikkiin neljään tutkimuskysymykseen pyritään vastaamaan haastattelujen pohjalta. Lisäksi toiseen tutkimuskysymykseen ”Miten kolmansia paikkoja hyödynnetään työskentelyssä ja itsenäisessä opiskelussa” kerätään aineistoa myös havainnoinnin avulla.

1.2 Toimeksiantaja - RAKLI ry

RAKLI on kiinteistö- ja rakennuttamisalan ammattilaisten järjestö, joka on perustettu vuonna 1977 (Historia 2018). Yhdistyksen jäsenet ovat asuntojen, toimitilojen ja infrastruktuurin omistajia, rakennuttajia ja käyttäjiä sekä näiden ammattimaisia edustajia. RAKLI on mukana kehittämässä alaa ja varmistamassa kehityksen suuntaa sekä tarjoamassa tietoa alasta, sen muutoksista ja käytänteistä jäsenistölleen. (Toiminta 2018.)

RAKLI:n toiminnalle luotiin pohja yhdistyksen alkuaikoina sen toimiessa Suomen rakennuttajaliittona. Tällöin toiminta koostui rakennuttajien edustajana toimimisesta. Kaksikymmentä vuotta perustamisen jälkeen liiton toimintaan liittyivät Helsingin kiinteistöomistajat, ja nimeksi tuli Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry. Liitto jatkoi laajentumista, kun Asuntokiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA ry liittyi osaksi RAKLia vuonna 2006. Seuraavan vuoden alusta lähtien RAKLI on edustanut koko rakennetun ympäristön omistajia, heidän edustajiaan ja käyttäjäorganisaatioita. Yhdistyksen nimi oli Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry vuosina 2007-2013. (Historia 2018.)

RAKLI on mukana usealla toimialalla, joita ovat asunnot, toimitilat sekä yhdyskunta ja infra. Jokaisella toimialalla on oma johtoryhmänsä, jotka koostuvat RAKLI:n jäsenrytysten edustajista. Jäsenkunta on edustettuna myös RAKLI:n toimikunnissa, joita ovat sijoittaminen ja

rahoitus, käyttö ja ylläpito sekä rakennuttaminen. Johtoryhmien ja toimikuntien kautta jäsenyryyksille annetaan mahdollisuus vaikuttaa oman alan kehitykseen ja toimintaan. (Toiminta 2018.)

Useiden toimialojen lisäksi RAKLI on mukana keskeisissä alan verkostoissa, kuten Kiinteistö- ja rakentamisfoorumissa, jonka perustajajäsenenä se toimii. RAKLI:ssa hoidetaan myös neljän jäsenen asiameiestoimintaa. Nämä jäsenet ovat Suomen Kauppakeskusyhdistys ry, Suomen opiskelija-asunnot SOA ry, Rakennuttajatoimistojen liitto RTL ry ja Toimitilajohtamisen yhdistys FIFMA ry. (Toiminta 2018.)

RAKLI pyrkii strategiassaan vuosille 2018-2020 keskittymään viiteen painopisteeseen, jotka ovat tilaa muuttuville tarpeille, tilaa mahdollistavalla sääntelyllä, tilaa laadulle ja tuottavuudelle, tilaa uudistumiselle ja digitalisaatiolle sekä tilaa ammattimaiselle kiinteistöomistukselle. Jokainen painopiste sisältää pienempiä tavoitteita vuoteen 2020 mennessä. Yhdistyksen missio on tuottaa hyvinvointia ja kilpailukykyä edistävää rakennettua ympäristöä, johon aiotaan päästä arvojen (uusiutuminen, avoimuus, positiivisuus) sekä vankan toiminnan kivijalan avulla. (Strategia 2018.)

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana RAKLI:n tarkoituksena on hyödyntää tutkimuksesta saatuja tuloksia kaupunkikehityksessä yhdessä jäsenistönsä kanssa.

2 Työn murros

Työelämän katsotaan olleen murrosvaiheessa Suomessa 2010-luvulla rakenteellisesti ja sisällöllisesti erinäisten globaalien ja yhteiskunnallisten muutosten myötä (Alasoini, Järvensivu & Mäkitalo 2012, 3). Kansainvälistymisen, kaupungistumisen ja maahanmuuton lisääntyessä sekä väestön muuttuessa työelämässä tapahtuu alueellisia ja sukupolvellisia muutoksia. Teknologian nopean kehitystahdin ja tiedon lisääntymisen myötä myös työpaikkojen määrä muuttuu ja työn luonne muuttaa muotoaan. (Alasoini ym. 2012, 2; Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle 2017, 7; Työympäristöt 2018.)

Teknologiakehityksen myötä ja työn luonteen muututtua myös työntekotavat ovat kokeneet muutospaineita. Mukana kuljetettavien teknologisten laitteiden ja laajan Internet-yhteyden myötä työstä on pitkälti tullut aika- ja paikkariippumatonta. Tieto- ja viestintäteknologiat, tietotyö, kestävä kehitys, kustannustehokkuus, monikäyttöisyys sekä käyttäjälähtöisyys muovaavat työympäristöjen muutoksen suuntaa. Työn tekemisen tapojen muuttuessa, kilpailun kiristyessä ja tiloille asetettujen vaatimusten lisääntyessä tilojenkin käyttötavat muuttuvat. (Hietanen, Mikkonen, Nenonen & Nissinen 2011, 6 - 7; Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle 2017, 7; Työympäristöt 2018.)

Teknologia mahdollistaa työskentelyn useassa eri ympäristössä yksin tai useamman ihmisen yhteistyön heidän ollessa eri paikoissa. Työtä tehdäänkin entistä enemmän etänä, paikasta toiseen liikkuen ja monipaikkaisesti. Vaikka paikasta toiseen liikkumisen voisi kuvitella vähentävän ympäristön merkitystä, se kasvattaa sitä. Fyysisen ympäristön merkitys ja vaatimukset kasvavat, kun ihmisillä on vaihtoehtoja, joista valita työskentelypaikka. Työnantajien onkin tärkeää tarjota monipuolisia tiloja erilaisia työtehtäviä varten. Hiljaisia huoneita tarvitaan keskittymistä vaativiin tehtäviin, ryhmätyötiloja tiimityöskentelyyn ja avoimet tilat soveltuvat vapaamuotoisempaan keskusteluun ja yksin työskentelyyn. (Hietanen ym. 2011, 7; Haapamäki, Nenonen & Vartiainen 2011, 13, 17.)

Etätyöstä puhuttaessa tarkoitetaan oman työpaikan ulkopuolella tehtävää työskentelyä. Useimmiten etätyön mielletään tapahtuvan kotona, mutta esimerkiksi asiakkaan luona tai kahvilassa tehtävä työ katsotaan etätyöksi. Liikkuva työ voidaan yhtäältä mieltää etätyöksi. Toisaalta se eroaa siitä sillä, että työpisteitä, joiden välillä liikutaan, on useita. Kyseisillä työpisteillä ja niiden välillä tapahtuvan matkustamisen aikana tehtyä työtä kutsutaan liikkuvaksi työksi. Etätyön varsinaiseen määritelmään ei ole sisällytetty matkan aikana tehtyä työtä. (Haapamäki ym. 2011, 18.) Työnteon sähköiset välineet, kuten sosiaalinen media, videoneuvotteluohjelmat ja muut työntekoon tarvittavat virtuaaliset järjestelmät, ovat yhtä tärkeässä asemassa fyysisten tilojen kanssa nykypäivän työelämässä (Hietanen ym. 2011, 7).

Nykyään suuri osa tehdystä työstä on tietotyötä, jossa tavaroiden sijasta tuotetaan tietoa. Tietotyölle on ominaista projektiluontoiset tehtävät ja laaja-alainen yhteistyö verkostoissa. (Työympäristöt 2018.) Koska työn luonne ja työntekotavat ovat muuttuneet, tarpeet työympäristöille ovat muuttuneet. Työympäristöt ovat kehittyneet aina 1900-luvun alun teollisuuden vaikutuksen alaisista avotoimistoista vuosisadan puolivälin hierarkiapohjaisiin toimistoratkaisuihin ja niiden vähentymiseen, ja aina siitä tämän päivän mobiilityöhön (Haapamäki ym. 2011, 14 - 15).

3 Oppimisen murros

Työelämään vaikuttavat yhteiskunnalliset muutokset ja megatrendit, kuten digitalisaatio, vaikuttavat myös opetusmaailmassa muokkaamalla koulutusta ja oppimisvaatimuksia. Työvoimalta edellytetään enemmän sosiaalisia taitoja, kuten yhteistyökykyä ja joustavuutta, pysyvien tietojen osaamisen sijasta. (Sarala 1993, 112.) Kauppi (1993, 63) toteaa informaatiotekniikan ja automaation sekä asiakaskeskeisen palveluorganisaation korostumisen muokanneen oppimisedellytyksiä. Kauppi (1993, 61) on myös todennut artikkelissaan Zuboffiin (1988) viitaten, että taidot, jotka aiemmin perustuivat aisteihin, edellyttävät teknologian kehityksen edetessä kykyä käsitteelliseen ja symboliseen ajatteluun sekä kykyyn oivaltaa ja tuottaa

uutta. Voidaan siis katsoa työelämävaatimusten muuntautuneen aistivaraaisista työtehtävistä kohti nykyistä tietotyötä.

Työelämävaatimusten muuttuessa oppimisvaatimuksetkin kokevat muutospainetta ja ilmenee tarve kehittää opetusta ja oppimisympäristöjä. Oppimiskäsityksissä on kuitenkin vuosien saatossa esiintynyt huomattavasti ristiriitaisuuksia. Kauppi (1993, 71 - 72) nostaa artikkelissaan esille näitä ristiriitaisuuksia. Hänen mukaansa oppiminen nähdään tapahtuvan joko luokkahuoneessa ”opettaja-oppilas” -skenaarion myötä tai arkielämässä koettuna kokemusten ja keskustelujen myötä kertyvänä ymmärryksenä. Oppiminen nähdään tiedon vastaanottamisena tai käytännössä sovellettavien toimintamallien sisäistämisenä. Samaan aikaan oppiminen kuitenkin mielletään arkipäiväisiin oppimistilanteisiin, joissa intuitiot, tunteet ja maalaisjärki ovat merkittävässä osassa. Kauppi (1993, 72) korostaa myös ristiriitaa yksilöoppimisen ja yhteisöoppimisen välillä. Yleensä oppiminen mielletään yksilön kokemaksi, mutta yhteisöllinen oppiminen nostaa päätään oppimiskäsitysten laajentuessa.

3.1 Oppimisympäristökehitys

Nykyään oppimista mielletään tapahtuvan missä ja milloin tahansa riippumatta siitä onko oppiminen tilanteessa tavoitteena. Oppimisympäristöjen ja opetuksen suunnittelussa hyödynnetään sosiokulttuurista oppimiskäsitystä, jonka mukaan oppimista ei tapahdu vain formaaleissa kouluympäristöissä, kuten luokkahuoneissa, vaan ympäröivällä yhteiskunnalla on merkitystä. Opetuksessa myös huomioidaan oppijakeskeisen oppimiskäsityksen mukaan, etteivät oppijat ole pelkästään tiedon kuluttajia, vaan tiedon tuottajia. (Staffans & Teräväinen 2011, 41 - 42.) Tieto muuttuu ja tiedon määrä lisääntyy koko ajan, joten opettajien rooli muuttuu opettajasta lähemmäs ohjaajaa. Manninen ym. (2007, 53) ovat nostaneet esille Tynjälään (1999, 138) viitaten, että perinteistä opetustyyliä onkin kritisoitu monien tiedon elementtien ja lajien vähydestä, koska keskitytään liikaa niin sanotun kirjatiedon opettamiseen.

Kauppi (1993, 101) kuvasi artikkelissaan kontekstuaalisen oppimisnäkömyksen mukaisia sovellutuksia, mutta mielestäni niiden voidaan katsoa vastaavan monelta osin nykyään vallalla olevaa sosiokulttuurista näkemystä oppimisesta, sillä ajatuksena on, että oppimista voi tapahtua perinteisten koulujen ulkopuolella. Koulujen ulkopuolistenkin tilojen voidaan siis katsoa olevan oppimisympäristöjä. Kontekstuaalisen näkömyksen mukaan tulisi hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä koulutuksen ulkopuolella ja rikkoa koulutusjärjestelmän institutionaalisia puitteita (Kauppi 1993, 100).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 17) todetaan, että oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja oppimisympäristöjen kanssa. Oppimisympäristöjä halutaan muokata sellaisiksi, että ne mahdollistavat luovia ratkaisuja ja eri näkökulmista tarkastelua sekä tukevat koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 29). Vaikka kyseessä onkin perusopetuksen opetussuunnitelma, se

on vaikuttanut merkittävästi oppimisympäristöjen kehittämiseen viimeisten vuosien aikana ja voidaan nähdä samojen periaatteiden vaikuttavan kaikkialla vastaavanlaisessa kehityksessä.

3.2 Oppiminen ammattikorkeakouluissa

Ensimmäiset ammattikorkeakoulut perustettiin kokeiluna Suomeen 1990-luvun alussa. Niiden vakinaistamista koskeva laki valmisteltiin vuonna 1994. Kokeiluprosessista vakinaistamiseen luotiin mahdollisuus yliopistotutkinnolle rinnasteiseen koulutukseen. (Lampinen 2000, 111 - 113.) Ammattikorkeakouluopinnot tarjoavatkin käytäntöön suuntautuvamman vaihtoehdon (Ammattikorkeakoulut 2018). Niiden perustehtävänä pidetään työelämälähtöisen koulutuksen järjestämistä ja yhteistyön ylläpitämistä työelämän ja koulutuksen välillä (Wennberg, Koramo & Keinänen 2018, 62).

Ammattikorkeakoululain (932/2014) § 4 mukaan:

”Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.”

Ammattikorkeakouluissa on pyritty vähentämään läsnäoloa vaativia tunteja ja lisäämään itsestä opiskelua, jotta voidaan ohjata opiskelijoiden itseohjautuvuutta. Opetuksessa toimitaan opiskelijalähtöisemmin siten, että opiskelijoille annetaan ongelmia ratkaistavaksi ja he tuottavat tietoa projektimuotoisesti ryhmissä tai yksin. Näin ollen työskentely jää varsinaisten luentojen ulkopuolelle. (Määttä & Korhonen 1995, 37; Mikkonen 1995, 62.) Vaikka ammattikorkeakouluilla on lähtökohtaisesti lain mukaan sama tehtävä, niiden opetuspedagogiikka ja visiot voivat vaihdella kouluittain.

4 Kolmannet paikat oppimisympäristöinä

Työnteon tapojen muuttuessa työhönsä keskittyneitä ihmisiä voi nähdä niin sanotuissa kolmansissa paikoissa, kuten kahviloissa. Koska opetus ja opiskelukaan eivät ole sidoksissa aikaan tai paikkaan, oppimisympäristökin voi sijaita missä tahansa. Tässä luvussa käydään läpi oppimisympäristön ja kolmannen paikan määritelmiä.

4.1 Oppimisympäristö

Oppimisympäristöistä puhuttaessa on tärkeää ymmärtää, miten se määritellään ja ymmärretään. Sanasta 'oppimisympäristö' tulee helposti mieleen perinteiset luokkahuoneet ja luentosalit. Lähteestä riippuen määritelmät saattavatkin vaihdella, sillä vakiintunutta merkitystä ei ole. Pääasiallisen merkityksen voidaan tulkita olevan ympäristö, joka on tarkoitettu oppimiseen. Kielitoimiston sanakirjassa (Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2018) käsite oppimisympäristö määritellään seuraavasti:

”oppimisympäristö: ympäristö jossa opitaan ja opiskellaan. Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö. Avoin t. suljettu oppimisympäristö. Virtuaalinen oppimisympäristö. Luokkahuone oppimisympäristönä.”

Sanakirjamääritelmästä voidaan päätellä oppimisympäristöllä olevan erilaisia ulottuvuuksia ja toteutustapoja. Käsite 'oppimisympäristö' ei itsessään ole uusi, mutta sen merkitys on muuttunut ajan saatossa vaikuttaen siihen, miten opetustilanteet nähdään. Nykyään kouluissa edetään koko ajan enemmän oppijalähtöisen lähestymistavan mukaan. Vaikka käsite ei ole uusi ja kirjallisuuttakin aiheesta löytyy, ei vakiintuneita yksiselitteisiä määritelmiä ole. (Manninen ym. 2007, 9.) On myös mietitty pitäisikö oppimisympäristö-termin sijaan käyttää termiä opiskeluympäristö, koska oppimisympäristöllä viitataan usein oppimiseen ja sen tuloksiin eli oppivatko ihmiset siellä. Opiskeluympäristöllä taas korostetaan opiskelijan itsenäistä toimintaa hankkia tietoa ja soveltaa sitä. (Manninen ym. 2007, 11.)

Suomalaisessa kirjallisuudessa oppimisympäristö määritellään useimmiten paikaksi, tilaksi, yhteisöksi tai toimintakäytännöksi, jonka tarkoitus on edistää oppimista. Keskeisenä asiana tässä määritelmässä on huomata, että oppimisympäristö mielletään myös olemaan jotain muuta kuin fyysinen tila tai alue. Oppimisympäristöllä kuitenkin katsotaan aina olevan fyysinen, sosiaalinen, tekninen ja didaktinen ulottuvuus. (Manninen ym. 2007, 15 - 16.) Staffans ja Teräväinen (2011, 42) määrittelevät oppimisympäristön oppimiseen liittyväksi kokonaisuudeksi, joka koostuu fyysisestä ympäristöstä, psyykkisistä tekijöistä ja sosiaalisista suhteista. Heidän mukaan oppimisympäristön ja sen varustuksen on tuettava kehittymistä tietoyhteiskunnan jäseneksi muun muassa mahdollistamalla tietokoneiden ja muun mediatekniikan sekä mahdollisuuksien mukaan tietoverkkojen käyttö.

Fyysisellä oppimisympäristöllä tarkoitetaan erityisesti koulurakennuksia ja tiloja sekä muuta rakennettua ympäristöä ja luontoa (Staffans & Teräväinen 2011, 42). Fyysisellä ulottuvuudella tarkoitetaan myös ympäristön fyysisiä attribuutteja, kuten huonekalujen asettelua ja valaistusta. Sosiaalisella ulottuvuudella taas tarkoitetaan muun muassa vuorovaikutusta ja ryhmän roolia. Teknisellä ulottuvuudella viitataan tekniikan helppokäyttöisyyteen, nopeuteen ja luotettavuuteen. Nämä kolme ulottuvuutta voivat muodostaa minkä tahansa ympäristön. Oppimisympäristön katsotaan kuitenkin eroavan muusta ympäristöstä siinä, että se sisältää myös

didaktisen ulottuvuuden, ”jolla tarkoitetaan lähestymistapaa, jonka varaan opetus ja oppiminen on rakennettu.” (Manninen ym. 2007, 16.) Virtuaaliympäristöllä voidaan laajentaa oppimisympäristöä koulun ulkopuolelle, sillä ne mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelun. Näin ollen etäopiskelukin on mahdollista. (Staffans & Teräväinen 2011, 42.)

Tässä opinnäytetyössä oppimisympäristö ja opiskeluympäristö mielletään synonyymeina. Puhuttaessa jommastakummasta tarkoitetaan ympäristöä, jota hyödynnetään opiskelu- ja oppimistarkoituksessa. Tutkimuksessa keskitytään lähinnä valittuun tilaan ja ympäristöön sekä niissä koettuihin hyötyihin.

4.2 Kolmas paikka

Sosiologi Ray Oldenburg oli ensimmäinen, joka hyödynsi käsitettä kolmas paikka (third place) teoksessaan *The Great Good Place* (1989). Korhonen (2011, 1) on todennut Oldenburgiin (1999) viitaten termillä ’kolmas paikka’ tarkoitettavan epävirallisia julkisia paikkoja, joissa ihmiset viettävät aikaa kodin (first place) ja työpaikan (second place) välillä muun muassa keskustellakseen ja luoden ihmissuhteita. Ensimmäinen paikka pitää sisällään rentoutumista ja yksityisyyttä. Toinen paikka taas tienaamista ja työelämäkontakteja. Korhosen (2011, 1) mukaan kolmannet paikat on vakiintunut kuvaamaan julkisia tiloja Oldenburgin määritelmän pohjalta. Julkiset tilat ovat lähtökohtaisesti fyysisesti ja sosiaalisesti kaikkien tavoitettavissa olevia kodin ja työpaikan ulkopuolisia tiloja (Ruoppila 2011, 57). Ruostela (2012, 32) on todennut Vartiaseen ym. (2006, 5) viitaten, että fyysinen työympäristö voidaan jakaa viiteen kategoriaan: kotiin, päätoimipisteeseen, liikkuviin tiloihin (esim. junat), muihin työpaikkoihin (esim. asiakkaiden tilat) ja kolmansiin työpaikkoihin (esim. kahvilat, hotellit).

Kolmannen paikan määritelmän pohjalta on myös muodostettu termi ’kolmannet työpaikat’. Merkitys on lähtökohtaisesti sama; kolmansilla työpaikoilla tarkoitetaan juurikin epämuodollista tilaa kodin ja työn välillä, kuten hotelleja ja kahviloita. Näille on tyypillistä muun muassa matala sisäänpääsykynnys ja neutraalius. Merkitys eron tuo lähtöajatus siitä, että kyseisiä paikkoja hyödynnetään työskentelyyn, esimerkiksi etätööhön. (Haapamäki ym. 2011, 18.)

Kolmansia työpaikkoja ei ole suunniteltu työskentelytarkoitukseen, joten niissä teknologian käyttö voi olla rajallista tilasta riippuen. Ongelmaksi voi myös muodostua Internet-yhteyden puuttuminen ja yksityisyyden puute. Teknologian kehityksen myötä kolmannet paikat ovat alkaneet tarkoittaa kaikkia paikkoja, joissa voi työskennellä kodin ja työpaikan ulkopuolella. Yleisimpinä ympäristöinä ovat kuitenkin kahvilat ja ravintolat. Vaikka kyseisissä paikoissa työskentelevät kasvattavat yritysten asiakaskuntaa, heidän ei haluta olevan siellä kovin pitkään varaamassa paikkoja yksittäisten tuotteiden hinnalla. (Haapamäki 2011, 21.)

Tässä opinnäytetyössä kolmansilla paikoilla tarkoitetaan koulun ja kodin väliin jääviä epävirallisia julkisia ja puolijulkisia paikkoja, joita ei ole suunniteltu alun perin tai pääasiallisesti

opiskelu- ja työskentelytarkoitukseen. Näin ollen vastaavia tiloja ovat muun muassa kahvilat, ravintolat, puistot ja kirjastot sekä liikkuvan työn ympäristöjä, kuten julkiset liikennevälineet.

5 Tutkimuksen kulku ja menetelmät

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineistonkeruuta varten valittiin kaksi kvalitatiivista aineistonkeruumenetelmää: haastattelu ja havainnointi. Kvalitatiivisia menetelmiä on monesti hyödynnetty ennestään tuntemattomien tai lisätuntemusta kaipaavien asioiden tutkimisessa. Näin ollen olemassa olevat teoriat eivät useinkaan ohjaa menetelmien suunnittelua samassa mittakaavassa kuin kvantitatiivisissa tutkimuksissa. Kvantitatiiviseen tutkimukseen verrattuna kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavia on vähemmän, mutta analysoitavaa aineistoa on tästä huolimatta usein paljon. Tutkimusten tarkoituksena onkin usein keskittyä tarkasti rajattuun tutkimuskohteeseen, josta hankitaan runsaasti tietoa, jotta sitä voidaan ymmärtää paremmin. Tätä kutsutaan harkinnanvaraiseksi näytteeksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 105.)

5.1 Haastattelu

Valitsin tutkimuksen päämenetelmäksi puolistrukturoidun haastattelun, koska tarkoituksena on kartoittaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden ajatuksia ja kokemuksia koulun ulkopuolisen ympäristön ja kolmansien paikkojen hyödyntämisestä opetuksessa ja itsenäisessä opiskelussa. Haastattelu sopii menetelmäksi, kun halutaan korostaa yksilön merkitystä tutkimuksessa, ja saada kerättyä syvällistä tietoa suhteellisen nopeasti (Ojasalo ym. 2014, 106). Aineistonkeruumenetelmänä haastattelu mahdollistaa kattavampien vastausten saamisen, koska haastateltaville voidaan esittää tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä ja pyytää kuvaamaan asioita omin sanoin.

Valitsin puolistrukturoidun haastattelun strukturoidun sijaan, sillä ennalta suunnitelluista kysymyksistä on mahdollista poiketa. Haastattelun aikana kysymysten järjestystä ja muotoa voidaan muuttaa, ja kysymyksiä voidaan lisätä tai jättää pois tilanteen vaatimalla tavalla (Ojasalo ym. 2014, 108). Puolistrukturoitu haastattelu antaa haastattelijalle vapauksia ohjata keskustelua luonnollisesti, jotta saadaan sellaista tietoa, jota haastattelijalla ei olisi osannut ennakoida valmiissa lomakehaastattelussa. Tutkimukseni kannalta strukturoitu haastattelu saattaisi olla riittävä, mutta puolistrukturoidulla voi tilanteesta riippuen saada kattavampia vastauksia esittämällä tarkentavia kysymyksiä.

Tutkimusta varten haastattelin yhdeksää ammattikorkeakouluopiskelijaa, jotka osallistuivat haastatteluun omalla suostumuksellaan. Olin yhteydessä haastateltaviin puhelimitse ja kasvotusten omien kontaktien ja yhteystietojen pohjalta. Haastattelupyyntöjen yhteydessä kerroin

haastateltaville ensin lyhyesti tutkimuksen aiheesta ja tarkoituksesta. Kerroin myös, että vastauksia käsitellään luottamuksellisesti, jotta vastaajien anonymiteetti säilyy koko tutkimuksen ajan ja sen jälkeen. Aluksi olin ajatellut kertoa haastateltaville opinnäytetyön tavoitteesta ja kolmansien paikkojen määritelmästä, jotta heille olisi muodostunut tarkempi kuva tutkimuksesta. Halusin kuitenkin selvittää, tiesivätkö haastateltavat mitä kolmansilla paikoilla tarkoitetaan. Näin ollen vältin tutkimuksen tarkemman rajauksen avaamista haastatteluihin pyydetäessä, jotta käsitteen määritelmä säilyi haastattelujen alkuun asti.

Vaikka tutkimuksen kohteena ovat erityisesti kolmannet paikat, tutkimusta tehtäessä ei hyödynnetty kontekstuaalista haastattelua, jolloin haastattelut olisi järjestetty näissä ennalta valituissa kolmansissa paikoissa. Haastattelut toteutettiin rauhallisissa ja yksityisyyden mahdollistavissa tiloissa, joissa vastaajien anonymiteetti pystyttiin säilyttämään, ja jolloin sekä haastattelijan että haastateltavan oli helpompi keskittyä itse haastatteluun. Haastattelupaikkoina olivat Laurea-ammattikorkeakoulun Leppävaaran kampuksen tilat, haastateltavan koti tai haastattelijan koti riippuen siitä, mikä oli haastateltavalle sopivin sijainnin ja ajankohdan puolesta. Haastattelut toteutettiin viikoilla 43 - 45. Ne kestivät noin 15 - 35 minuuttia.

Jokaisen haastattelun alussa kerrattiin tutkimuksen aihe ja kerrottiin, että saatuja vastauksia käsitellään luottamuksellisesti vastaajien anonymiteetin säilyttämiseksi. Nauhoitin haastattelut matkapuhelimella vastaajien luvalla, jotta tutkimuksen kannalta olennainen tieto saatiin kerättyä kokonaisuudessaan. Näin ollen jälkikäteen tehty aineiston analysointikin oli helpompaa. Nauhoittaminen myös vapautti haastattelijan keskittymään kunnolla keskusteluun ja vastaajaan haastattelun aikana liiallisten muistiinpanojen kirjoittamisen sijaan. Haastattelujen jälkeen litteroin äänitteet suhteellisen sanatarkasti. Opinnäytetyön valmistuttua tuhosin tutkimuksen myötä syntyneet nauhoitteet ja litteroidut haastattelut asianmukaisesti.

Tutkimuksen haastatteluja varten laadittiin kysymyksiä (Liite 1) liittyen opiskelijoiden kokeemuksiin opetuksessa ja itsenäisessä opiskelussa hyödynnetyistä tiloista ja ympäristöistä. Haastattelukysymysten muodostamisen lähtökohtana pidettiin tutkimuskysymyksiä, joihin haluttiin vastauksia. Ojasalo ym. (2014, 105) mukaan laadullisia menetelmiä hyödynnetään uuden tiedon tuottamisessa, joten aikaisemmat teoriat eivät ohjaa suunnittelua samassa määrin kuin määrällisten menetelmien kanssa. Tässä tutkimuksessa haastattelun tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa, joten kysymyksiä ei ole pohjattu suoraan olemassa olevaan teoriaan. Kysymykset on suunniteltu siten, että on muodostettu muutama jokaiselle haastateltavalle esitettävä kysymys ja lisäkysymyksiä, jotka esitetään saatujen vastausten perusteella. Haastattelukysymyksiin pyydettiin palautetta toimeksiantajalta ennen haastattelujen toteuttamista.

5.2 Havainnointi

Tutkimuksen toiseksi menetelmäksi valitsin havainnoinnin, jota toteutetaan ennalta valituissa kolmansissa paikoissa, jotta voidaan varmistaa, hyödynnetäänkö näitä ympäristöjä

työskentelytarkoituksessa valittuina havainnointiaikoina. Menetelmä soveltuu tilanteisiin, joissa halutaan saada suoraa tietoa tutkittavasta kohteesta, esimerkiksi ihmisten käyttäytymisestä erilaisissa tilanteissa. Havainnoinnilla voidaan täydentää kyselyiden ja haastattelujen avulla saatuja tuloksia. (Ojasalo ym. 2014, 114.)

Havainnointi vaatii etukäteisvalmisteluja ja suunnittelua. Ennen tutkimuksen aloittamista saatetaan tarvita esimerkiksi lupia havainnoinnin toteuttamiseen. Julkisilla paikoilla ei lupaa tarvita, mutta tulee noudattaa hyviä tapoja ja lakeja. (Ojasalo ym. 2014, 115.) Valitsin havainnoitaviksi paikoiksi neljä kahvilaa Helsingin keskusta-alueelta. Valitsin kahvilat havainnointikohteeksi, koska ne kuvastavat työni kannalta kolmatta paikkaa. Ajattelin aluksi kirjastojenkin havainnoimista, mutta päätin jättää ne pois, sillä kirjastot perinteisesti mielletään opiske-lympäristöiksi.

Ihmisille avoimena tilana toimivan kahvilan katsotaan usein olevan puolijulkinen paikka, koska sillä on yksityinen omistaja, mutta se toimii julkisen tilan tavoin määriteltynä aukioloaikoina (Kaikille avoin julkinen tila 2018). Näin ollen hyvien tapojen mukaisesti lupa tutkimukseen on olennaista pyytää. Tutkimusta varten kysyin paikan päällä jokaisessa kahvilassa luvan havainnoinnille. Lupaa pyydetessä kerrottiin mitä oltiin tekemässä ja ettei siitä olisi haittaa asiakkaille. Havainnoinnit toteutettiin perjantaina 16.11.2018 klo 10 - 17. Jokainen tutkimustilanne kesti tunnin.

Havainnoinnin tuloksia voidaan merkitä muistiin havainnointitilanteen edetessä muun muassa kirjoittamalla, videoimalla, valokuvaamalla tai nauhoittamalla (Ojasalo ym. 2014, 115). Tässä tutkimuksessa havainnot kirjattiin ylös tehdyn havainnointilomakkeen (Liite 2) mukaisesti, jotta havainnoitavissa paikoissa keskityttiin samoihin asioihin. Menetelmän avulla keskityttiin havainnoitavaan tilaan ja siihen mitä ihmiset siellä tekevät. Havainnoinneissa tarkasteltiin, onko kahvilassa ihmisiä, jotka vaikuttaisivat työskentelevän jonkin asian parissa joko yksin tai ryhmässä. Tilanteessa kiinnitettiin huomiota myös tilan ilmapiiriin, äänentason ja rauhallisuuden. Olennaisena osana on myös se nauttivatko ihmiset virvokkeita tai syötävää.

Tutkimustilanteessa on tärkeää olla selvillä, mikä havainnoijan rooli on. Rooli määrittyy sen mukaan, kuinka paljon havainnoija tilanteeseen osallistuu. Havainnointi voidaan karkeasti jaotella tilanteesta irralliseen, ulkopuoliseen tarkkailijaan, joka toimii pelkästään havainnoitsijana, ja tiiviisti mukana olevaan, aktiiviseen osallistujaan. (Ojasalo ym. 2014, 115 - 116; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.) Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin ei-osallistuvaa havainnointia, koska haluttiin seurata tilannetta kahviloissa ilman, että asiakkaat siitä tiesivät. Vaikka tällä vältetään häiritsemästä asiakkaita eikä näin ollen vaikuteta heidän käyttäytymiseen, esille nousee ongelma tutkimuksen eettisyydestä. Tutkimusten tulee perustua tutkittavien itse antamaan suostumukseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Havainnoiteja tehdessä ei kuitenkaan kirjattu ylös tutkittavia identifioivia tietoja, vaan keskityttiin

siihen, mitä tilassa pintapuolisesti vaikutti tapahtuvan. Näin ollen en näe tutkimuksen olevan eettisesti epäilyttävää.

6 Haastattelutulosten analysointi

Haastattelutulosten analysointi aloitettiin ensin lukemalla litteroitu aineisto kokonaan läpi. Tuloksia analysoitiin yhdistelemällä saatuja vastauksia taulukon avulla, jotta löydettiin samankaltaisuudet ja eroavaisuudet haastateltavien vastausten välillä. Saatujen tulosten analysointi aloitetaan esittelemällä ja pohtimalla tuloksia osittain kysymyskohtaisesti ja osittain käsiteltyjen teemojen mukaan.

Mitä alaa opiskelet?	Milloin olet aloittanut opintosi?
Matkailu- ja palveluliiketoiminta	Syksy 2017
Liiketalous	Syksy 2015
Optometria	Syksy 2015
Tietojenkäsittely	Kevät 2018
Liiketalous	Syksy 2015
Liiketalous	Syksy 2015
Myyntityö	Kevät 2016
Liiketalous	Syksy 2015
Fysioterapia	Kevät 2016

Taulukko 1 Taustatiedot haastateltavista

Opinnäytetyötä varten haastattelin yhdeksää ammattikorkeakouluopiskelijaa, jotka ovat tällä hetkellä opintojensa eri vaiheissa. Haastattelujen alussa kysyttiin taustatietoina vastaajien opiskelupaikkaa, koulutusala ja opintojen aloitusajankohtaa. Jakauman voi nähdä Taulukosta 1. Haastateltavissa on edustettuna useampaa eri koulutusala sekä opintojen aloitusajankohtaa. Kaikki haastateltavat eivät opiskele samassa oppilaitoksessa. Koska oppilaitokset eivät ole tutkimuksen kannalta olennaisia, niitä ei nosteta tutkimuksessa esille nimeltä. Näin myös

pystytään paremmin takaamaan haastateltavien anonymiteetti. Mahdolliset eroavaisuudet koulujen välillä huomioidaan opinnäytetyön luvussa 9.

Opinnäytetyön aiheen kannalta oli olennaista kysyä haastateltavilta, tiesivätkö he mitä kolmansilla paikoilla tarkoitetaan, jotta he ymmärtäisivät työn aiheen ja tavoitteen paremmin. Suurin osa haastateltavista ei tiennyt mitä kolmansilla paikoilla tarkoitetaan ennen haastattelutilannetta. Oletan tämän johtuvan siitä, että termi ei ole vakiinnuttanut asemaansa yleisessä puhekielessä Suomessa. Yhdellä haastateltavista oli mielikuva ja näkemys sanaparin merkityksestä, sillä hän oli kysynyt minulta asiaa etukäteen. Olin ehtinyt kertoa hänelle mitä termillä tarkoitetaan ennen kuin olin päättänyt esittää tämän kysymyksen haastatteluissa. Muille haastateltaville termiä ei mainittu haastattelupyyntöjen yhteydessä.

Jotta pystytään kartoittamaan kolmansien paikkojen käyttöä oppimisympäristönä, on tärkeää selvittää kuinka paljon opiskelijat ajastaan viettävät koulussa ja kuinka paljon muualla. Pyy-sin haastateltavia kuvaamaan heidän tämän hetkistä tilannetta tai kuvailemaan keskimääräistä tilannetta opintovuosien ajalta, mikäli läsnäoloa ei tällä hetkellä syystä tai toisesta ole ollut. Osalla normaali tilanne ei tällä hetkellä toteudu työharjoittelun tai opinnäytetyöprosessin takia. Haastateltavat ovat päivätoteutuksen opiskelijoita, joten opinnot ovat lähtökohtaisesti täysipäiväisiä ja painottuvat arkipäiville.

Jälkikäteen analysointia tehdessä huomasin, että en ollut pyytänyt haastateltavia kuvailemaan läsnäoloa samalla tavalla. Näin ollen osa haastateltavista on kuvannut, kuinka monena päivänä läsnäoloa keskimäärin on ollut ja osa on kuvannut tilannetta sanoin 'täysipäiväisesti' ja 'aika paljon'. Tämä hankaloittaa vastausten vertailua, mutta niitä pystytään silti tulkitsemaan tarkoituksenmukaisesti.

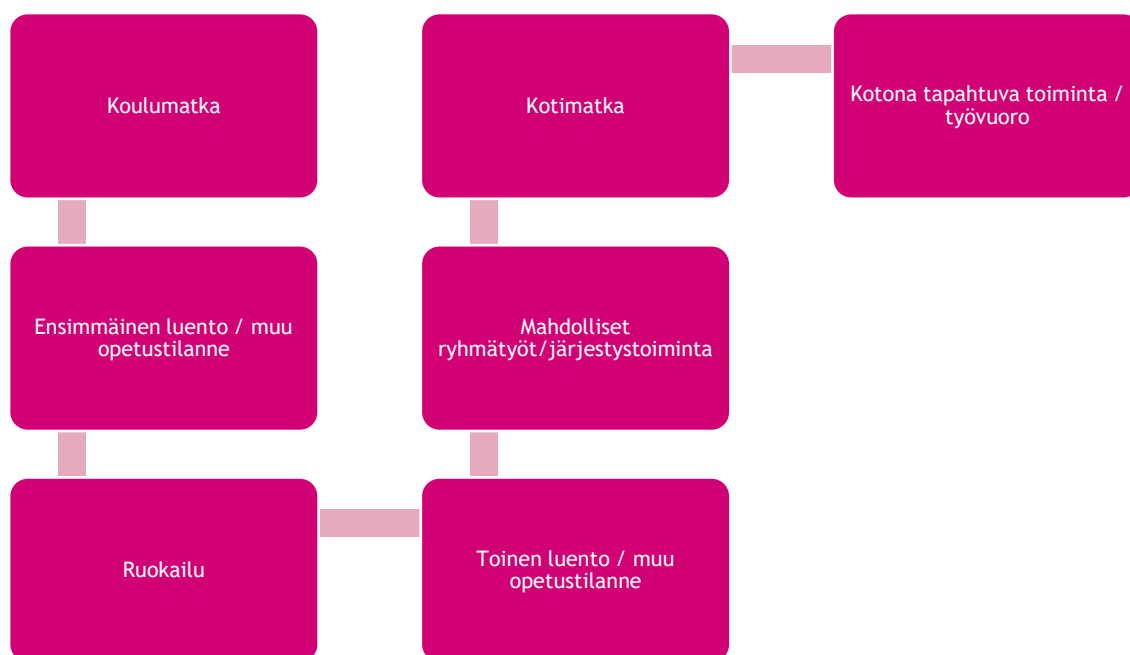
Kuuden haastateltavan vastauksista kävi ilmi, että läsnäolo koulussa on vähentynyt opintojen edetessä; ensimmäisenä vuonna läsnäoloa oli enemmän kuin tällä hetkellä. Oletettavasti tämä on luonnollinen kehityskulku opinnoissa, sillä ensimmäisinä opintovuosina on tyypillisesti enemmän pakollisia opintoja ja opintojen edetessä siirrytään valinnaisten opintojen kautta opinnäytetyön tekemiseen. Läsnäolon vähenemiseen kuitenkin vaikuttavat varmasti koulukoh-taiset syyt, esimerkiksi opintojaksojen toteutusmuodot ja annetut kurssitehtävät. Yksi liiketa-louden opiskelijoista kertoi ensimmäisenä vuonna läsnäoloa olleen täysipäiväisesti, mutta toi-sena vuonna tilanne oli muuttunut enemmän 50/50-asetelmaan, jolloin luentotyö väheni ja itsenäisen, projektimainen opiskelu lisääntyi.

Vaikka suurin osa haastateltavista kertoi läsnäolon vähentyneen vuosi vuodelta, optometrian opiskelija kertoi heillä olevan pakollista läsnäoloa vaativaa opetusta keskimäärin joka päivä. Välillä on ollut vapaita päiviä, mutta ensimmäiset kahdesta kolmeen vuotta koulupäivät olivat kahdeksasta neljään. Koulutusala vaatii monien käytännönasioiden opettelua, joita on vaikea opetella itsenäisesti kotona, sillä muun muassa tehtäviin tarvittava välineistö löytyy koululta.

Oppitunteihin sisältyvät käytännön tehtävät tulee suorittaa opintojaksojen aikana riippumatta siitä, onko opiskelija tunnilla vai ei. Jos ei ole paikalla, tulee tehtävä suorittaa erikseen omalla ajalla.

Läsnäoloon voi vaikuttaa myös opintojaksojen toteutusmuoto ja opiskelijan työllisyys ja muu elämäntilanne. Toisin sanoen läsnäolon määrä ei ole pelkästään koululähtöistä. Jos luennot ja tehtävät tehdään etänä verkossa, läsnäolo koulussa luonnollisesti vähenee. Yksi liiketalouden opiskelijoista kertoi, että ensimmäisenä vuonna läsnäoloa oli, mutta sen jälkeen hän on käynyt koululla noin kerran viikossa. Tässä haastateltava ilmeisesti viittasi siihen, että läsnäoloa oli paljon opintojen alussa. Viimeisen vuoden aikana hän on ollut koululla kuulemma sitäkin vähemmän, mahdollisesti kerran kahdessa viikossa. Hänellä on ollut useita oppitunteja etänä ja hän on tehnyt enemmän töitä kuin opiskellut, mitkä ovat vaikuttaneet läsnäolon vähyyteen. Samankaltaisessa tilanteessa voi olla useita opiskelijoita, joiden elämäntilanne vaikuttaa siten, että läsnäoloa ei ole paljon. Olisi ollut olennaista kysyä haastateltavilta työskentelevätkö he koulun ohella ja jos työskentelevät niin kuinka paljon.

Haastateltavista neljä kuvasi koulussa olleen läsnäoloa keskimääräisesti kolmena tai neljänä päivänä viikossa opintovuosien aikana. Koulutuslatasta riippuen läsnäolon määrä voidaan kokea eri tavalla joko hyvänä tai huonona. Fysioterapian opiskelija kertoi heillä olleen keskimäärin kolme kertaa viikossa kolme tai neljä tuntia kerralla, mikä oli hänen mielestään vähän. Opintojen ensimmäisen puolen vuoden aikana opetusta oli ollut enemmän. Hän kertoi, että heidän opintonsa koostuvat pitkälti käytännön asioiden opetuksesta, joten voidaan olettaa läsnäolon vähyyden vaikuttavan oppimiseen negatiivisesti.

Kuvio 2 Yksinkertaistettu ja yhdistelty versio haastateltavien normaalista koulupäivästä

Saatuani selville, kuinka paljon haastateltavilla keskimääräisesti on läsnäoloa koulussa, pyysin heitä kuvaamaan heille normaalia koulupäivää. Osa haastateltavista puhui haastatteluhetkeen nähden soveltuvasta koulupäivästä ja osa kuvasi opintojen aikaista keskimääräistä koulupäivää. Kuviossa 2 on yhdistelty haastateltavien kertomusten pohjalta yksinkertaistettu prosessi-kaavio normaalista koulupäivästä. Haastateltavien tavallinen koulupäivä alkoi kouluun matkustamisella joko julkisilla tai omalla autolla. Yksi haastateltavista mainitsi välillä hyödyntävänsä julkisessa liikenteessä kuluttamaansa aikaa opiskeluun. Koulussa oltu aika koostui luennoista tai muusta käytännön opetuksesta riippuen siitä mitä alaa haastateltava opiskeli.

Päivän aikana oli olennaista myös koulukavereiden kanssa kahvittelet ja lounastaminen luennojen välissä. Esille nostettiin myös mahdollisuus ryhmätöiden tekemiseen tai opiskelijajärjestötoimintaan osallistumiseen varsinaisen koulupäivän jälkeen. Koulupäivän päätyttyä haastateltavat siirtyivät useimmiten joko kotiin tai töihin. Matkustaminen tapahtui joko julkisilla tai autolla, kuten kouluun mentäessäkin. Kotona tehtiin joko koulutehtäviä ja keskusteltiin etänä ryhmätöistä opiskelijatovereiden kanssa tai nautittiin vapaa-ajasta esimerkiksi harrastusten parissa tai viettämällä aikaa perheen ja kavereiden kanssa.

6.1 Koulun ulkopuoliset tilat ja ympäristöt opetuksessa

Opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys koski koulun ulkopuolisten tilojen hyödyntämistä opetuksessa. Saadakseni selville, miten koulujen ulkopuolisia tiloja ja ympäristöä käytetään, pyysin haastateltavia kertomaan heidän kokemuksiaan asiasta. Haastattelujen pohjalta pystyi huomaamaan, että opetukseen on sisällynyt lähinnä vierailuja ja opiskelijoille annettuja tehtäviä, joiden myötä on pitänyt hyödyntää jotain koulun ulkopuolista ympäristöä. Jokaisella haastateltavalla oli ollut jonkinlaista kokemusta näistä. Haastateltavista kuusi kertoi heillä olleen opintojen aikana vierailuja muun muassa eri organisaatioiden ja yritysten tiloihin. Kuusi opiskelijaa myös kertoi kurssitöiden vaatineen koulun ulkopuolelle siirtymistä, jos tehtävään sisältyi esimerkiksi haastattelujen tai havainnointien toteuttamista. Saatujen vastausten perusteella sekä vierailuja että tehtäviin liittyviä käyntejä oli kuitenkin ollut vaihtelevasti. Kokonaisuudessaan niitä voisi tiivistää olleen muutamia opintojen aikana.

Kysyttäessä oliko koulun ulkopuolelle meneminen vierailujen muodossa hyödyllistä oppimisen kannalta, yksi haastateltavista kuvasi asiaa näin:

”no mun mielest just jos mennään tutustuu jonnekin business parkiin tai sit johonkin vaikka miten vaikka joku jäähallin kustannukset jakaantuu niin sitten niissä se on hyvä et se on semmonen konkreettinen et sä näät ne ihmiset mitä ne tekee sä näät sen tilan tai sit sä näät sen työn et mitä se on oikeesti eikä silleen et me opeteltais se niin kun jonkun tekstikirjan mukaan”

Vastaajista yhteensä seitsemän oli sitä mieltä, että vierailut ja koulusta pois vievät kurssitehtävät osana opetusta ovat hyödyllisiä, sillä ne tuovat opetettuihin asioihin käytännön esimerkkejä siitä, miten asioita oikeasti hoidetaan. Lisäksi ne tuovat vaihtelua päivittäiseen opiskeluun. Yksi liiketalouden opiskelijoista kuvasi koulun ulkopuolelle menemistä sanoin:

”no kyl sitä oppii vähän eri taval ku lähtee pois sielt niin ku luokkahuoneesta et ei oo sitä semmost venytystä et sä istut ja kuuntelet ku opettaja puhuu”

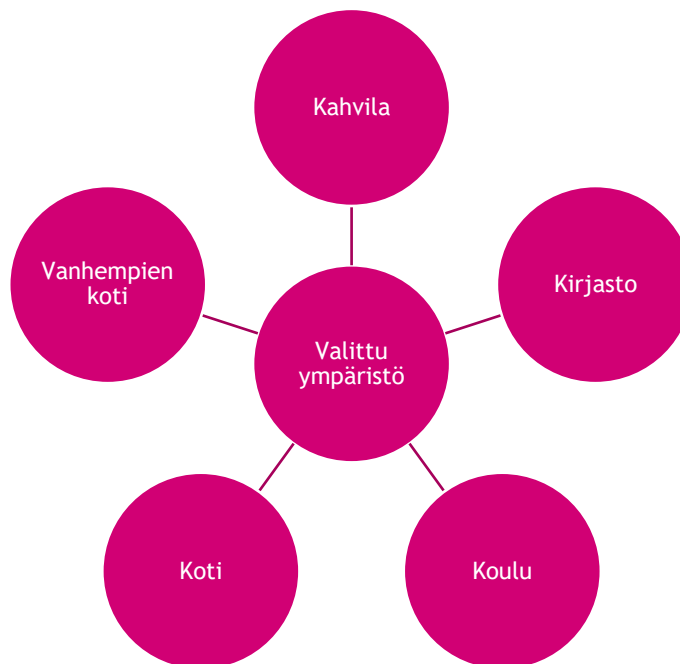
Vaikka koulun ulkopuolelle lähteminen tarjosi käytännön esimerkkejä opiskelijoille, niiden hyödyntäminen ei välttämättä sovellu jokaiseen tilanteeseen. Haastateltavista kolme kokikin, että koulun ulkopuolelle lähtemisestä saatava hyöty riippuu käsiteltävästä aiheesta ja siitä mitä ollaan tekemässä. Yksi haastateltavista myös nosti esille, että koulun järjestämien vierailujen olisi hyvä koostua enemmän vapaasta keskustelusta ja käytännönopetuksesta, eli asioita näytettäisiin tai teetettäisiin opiskelijoilla, luentomaisuuden sijaan.

Opetukseen sisällytetyt vierailut eri organisaatioihin ja yrityksiin myös tutustuttavat opiskelijat työelämään ja mahdollistavat kontaktien luomisen, mistä voi olla apua työelämään siirtymisessä. Ne voivat myös luoda kuvaa omista urasuunnitelmista. Haastateltu liiketalouden opiskelija kuvasi asiaa näin:

”ja sit se avartaa myös sitä omaa tietämystä et mitä ite haluis jatkossa tehdä”

6.2 Opiskelijoiden ympäristö itsenäisen opiskelun tukena

Opinnäytetyön aiheen kannalta olennaisinta oli selvittää, miten opiskelijat hyödyntävät ympäristöään itsenäisessä opiskelussa. Haastatteluissa haluttiin kartoittaa kodin ja koulun ulkopuolisia paikkoja, joita opiskelijat hyödyntävät itsenäisessä yksilötyössä ja ryhmätöissä. Lähtöoletuksena oli kodin merkitys valittuna ympäristönä. Saatujen vastausten myötä oletus vahvistui, sillä niiden perusteella pystyi päättämään itsenäistä työskentelyä tapahtuvan lähinnä kotona. Haastatteluun osallistuneet opiskelijat olivat hyödyntäneet itsenäisessä opiskelussa useimmiten koulun tiloja, omaa kotia tai vanhempien kotia sekä kahviloita ja kirjastoja (Kuvio 3).

Kuvio 3 Haastateltavien useimmiten valitsemat ympäristöt

Kolmannet paikat oppimisympäristöinä jakoivat mielipiteitä vastaajien keskuudessa. Haastateltavista yhteensä seitsemän oli hyödyntänyt kahviloita joko yksilötyöskentelyyn tai ryhmittöihin. Näistä seitsemästä kolme oli hyödyntänyt niitä pelkästään pari- ja ryhmittöissä, kolme ainoastaan ollessaan yksin ja yksi molemmissa tarkoituksissa. Vaikka suuri osa vastaajista oli joskus valinnut ympäristöksi kahvilan, haastatteluista kävi ilmi, että kahvilaa hyödynnetään oppimistarkoitukseen harvoin tai yksittäisissä tilanteissa. Yksi liiketalouden opiskelijoista kuitenkin koki tilan itselleen hyödylliseksi ja kertoi hyödyntävänsä kahviloita useamman kerran viikossa tässä tarkoituksessa.

Haastateltavista neljä kertoi hyödyntäneensä kirjastoja opiskeluympäristönään. Tähän kirjasto määritelmään sisältyy sekä koulun kirjastot että kaupungin kirjastot. Kirjastoissa opiskelleista kolme kertoi hyödyntäneensä siellä ollessaan tarjolla olevia kirjoja. Näin heidän ei ole tarvinnut lainata kirjoja ja kantaa niitä kotiin.

Vaikka halusin selvittää mitä paikkoja opiskelijat hyödyntävät oppimisympäristöinä kodin ja koulun ulkopuolella, nousi muutaman haastateltavan vastauksista vahvasti esille, että he eivät lähtökohtaisesti hyödynnä kolmansia paikkoja. Kolme haastateltavista kertoi hyödyntävänsä lähinnä koulun tiloja halutessaan päästä pois kotoa. Huomiota herättävästi vastauksista kävi myös ilmi, että koulujen tilat ovat ensisijainen valinta ryhmittöitä tehtäessä. Kuten vastanneiden normaalista koulupäivästäkin voidaan huomata, ryhmittöitä saatetaan jäädä tekemään koululle luentojen jälkeen. Näin ollen paikan ensisijaisuus on odotettavissa.

Opiskelijoista kolme koki kodin olevan heille sopivin paikka opiskella. Ensimmäinen heistä sanoi sen olevan itselle paras paikka ja toinen kuvaili pystyvänsä työskentelemään hyvin kotona eikä kokenut vierasta lainaympäristöä tarpeelliseksi. Kolmannelle ei ollut tullut edes mieleen muiden ympäristöjen hyödyntäminen kodin ja koulun lisäksi. Haastateltu optometrian opiskelija kuvasi asiaa näin:

”mä en oo koskaan ajatellu missä muualla voisin opiskella kun koulussa ja kotona aina ollut se oletus että mä opiskelen jommassakummassa”

Kaksi haastateltavista kuvaili työskentelevänsä välillä vanhempiensa luona. Toinen heistä kuvasi asian hyödyllisyyttä näin:

”nii ja sit siin samalla hoitaa kaks kärpystä yhel iskul et menee moikkaa vanhempii ja samal tekee ja sit yleensä ku juttelee niiden kaa jostain välil niin ku kouluhommist nii voi tulla uusii ajatuksii”

Haastatteluissa nousi esille myös muita opiskelutarkoituksessa hyödynnettyjä ympäristöjä, kuten puistoja, huoltoasemia ja ravintoloita sekä kavereiden koteja ryhmätöiden yhteydessä. Näitä kuitenkin hyödynsivät yksittäiset haastateltavat. Matkailu- ja palveluliiketoiminnan opiskelija kuitenkin koki, ettei sillä lähtökohtaisesti ole väliä, missä ympäristössä on, jos motivaatiota asioiden hoitamiseen riittää. Jos motivaatiota on, asiat saa hoidettua missä tahansa.

Haastateltu myyntityön opiskelija kertoi, että ryhmätöitä ajatellen on hyvä, että on mahdollisuus hoitaa niitä ikään kuin ei kenenkään ympäristössä tai tilassa, kuten kolmansissa paikoissa. Hän perusteli asiaa näin:

”yleensä siis välttämättä koulupäivän jälkeen ei jaksa keskittyä jos jää kouluun mut myös sitte taas jos menee jonku kotiin ni se vaatii aika monelta vähän sellasta etukäteis valmistelu ja se ei oo niin sellanen extempore vierailu et tota et silloin on ihan hyvä jos pystyy mennä johonkin rauhalliseen yleiseen tilaan mitä pystyy käyttää ja muutenki ku niissä ei hirveesti välttämättä oo mitään ärsykeitä tai tällasta mitään mitään ääniä tai tällasia jotka niin kun saattais sitä keskeyttää niin kun keskittymistä häiritä”

Edellä avattujen vastausten perusteella voidaan huomata, että haastatellut opiskelijat ovat hyödyntäneet useita ympäristöjä itsenäisessä opiskelussa. Osa heistä on hyödyntänyt useita eri tiloja ja osa vain yhtä. Osaa tiloista myös hyödynnetään säännöllisemmin, toisia taas testaillaan tilanteesta riippuen. Sopivan tilan ja ympäristön valintaan vaikuttaneet syyt voidaan saatujen vastausten perusteella ryhmitellä kolmeen kategoriaan: häiriötekijät, maksullisuus ja sijainti. Näistä kategorioista nousi esille kommentteja ja kokemuksia sekä puolesta että vastaan. Jokaista kategoriaa avataan erikseen omassa osuudessa.

Häiriötekijät

Merkittävin esille noussut syy, sekä puolesta että vastaan, koskien kodin ulkopuolelle lähtemistä opiskelutarkoituksessa, oli erilaiset häiriötekijät. Useampi haastateltavista mainitsi, että kotona ollessa huomio kiinnittyy helposti johonkin muuhun kuin käsillä olevaan asiaan, kuten siivoamiseen tai ylimääräisten taukojen pitämiseen. Sijoittaessaan itsensä jonnekin muualle tilanteelta vältytään.

”Mä ehkä siis siis kotonahan on niin helppo hairahtuu tekee jotain ihan muuta mä rupeen usein siivoamaan tai mä rupeen laittaa jotain muuta tavaroit mä rupeen järjesteleä tai mä teen niin ku siin on niin ku tavallaan tosi helppo tehdä silleen jotain tai pitää joku tauko,” kertoi yksi liiketalouden opiskelijoista.

Sijaisympäristöissä on kuitenkin omat ärsykkeensä, jotka voivat vaikuttaa paikan valintaan tai kotiin jäämiseen. Kahvilat koettiin ympäristöinä meluisana ja hälyisenä, mikä vaikutti tilan välttämiseen opiskeluympäristönä kokonaan tai vähensi käyttömääriä kuudella haastateltavalla. Toisaalta haastatteluissa nousi myös esille, että täysin hiljaiset ympäristöt voivat olla ongelmallisia. Yksi liiketalouden opiskelija kertoi liian hiljaisen tilan ahdistavan häntä, koska silloin tuntuu, ettei mitään ääntä saisi vahingossakaan päästää.

Mielenkiintoista oli huomata, miten paljon kirjastojen tyylin muuttuminen oli kiinnittänyt vastaajien huomion. Neljä opiskelijaa kuvasi, kuinka heidän mielestään kirjastot ovat muuttaneet hiljaisista lukutiloista meluisiksi ympäristöiksi, joissa on paljon erilaista ohjelmaa ja ”nykyään vaikka mitä huligaaneja,” kuten yksi haastateltavista asiaa kuvasi. Haastateltu liiketalouden opiskelija avasi asiaa näin:

”siel on kirjastol on must tuntuu et siel on nykyään vähän sellast niin ku rauhatonta tietyllä tapaa mä en tiiä ootsä huomannu mut sielhan on tosi usein lukupiirejä ja lapset on leikkimässä ja sit siel on joku koira jota voi silittää ja sit siel on ne ylioppilaskirjotuksiin lukijat ja sit siel on ne pääsykokeisiin lukijat siel niin kun tapahtuu ihan kauheesti -- sit se on jotain sellasta et lapset kiljuu ku sä oot siel kirjastolla tai juoksee siellä tai jotain sit mä oon vähän silleen et et mä en niin kun enää silleen sitä kirjaston käyttötarkotusta sit ehkä niin kun ihan ymmärrä et se tuntuu et se on muuttunu niin paljon”

Vastausten perusteella kotona nähtiin olevan asioita, jotka veivät huomion opiskelusta, mutta muualle mentäessä kohdattiin erilaisia ärsykeitä. Kahvilat, kirjastot ja muut vastaavat paikat mahdollistivat ympäristön, jonne voi mennä, kun kotona on vaikea keskittyä. Nekään eivät kuitenkaan ole täysin ärsykeettömiä paikkoja. Kolmannessa paikassa oleminen voi mahdollisesti poistaa houkutusjoidenkin häiriötekijöiden osalta, jotka voivat vaikuttaa keskittymiseen suurestikin kotona ollessa. Optometrian opiskelija kertoi, ettei hyödynnä kolmansiä

paikkoja opiskelussa, mutta samaan aikaan hän tiedostaa niiden mahdollisen hyödyn työskentelyn kannalta. Hän kuvasi asiaa sanoin:

”periaattees kun on julkisessa paikassa niin sä et välttämättä käyttäydy siellä samalla tavalla ku sä käyttäydyt kotona tuskin mä lähtisin kattoo siel niin kun et mä menisin tahalteen kahvilaan istumaan kattoo youtube videoita tai oisin koko ajan kännykällä”

Maksullisuus

Haastateltavat mielsivät määritelmäni pohjalta kolmannet paikat pitkälti kahviloiksi ja kirjastoiksi. Ne olivat esimerkit, jotka annoin, joten luonnollisesti nämä jäivät heille mieleen. Näin ollen he myös käyttivät näitä paljon omien esimerkkien kuvaamiseen. Haastatteluissa merkittäväksi esteeksi kahvilaan menemiselle nousi hinta. Vaikka se saattaisi ympäristönä puitteidensa puolesta muuten toimia, koettiin kalliiksi hyödyntää sitä opiskeluun. Toistuva kahvilassa käynti saattaisikin kasvattaa suuren menoerän. Yksi liiketalouden opiskelijoista vetosi:

”tai siis musta tuntuu vähän typerälle et niin kun et jos sä haluat mennä tekeen jonnekin muualle vaik kahvilaan et sit sä niin kun tuhlaat rahaa siihen -- opiskelun pitää olla ilmaista”

Toisaalta toinen liiketalouden opiskelijoista tiedosti kahviloissa käynnin kuluna, mutta hän ei nähnyt sitä esteenä ympäristön hyödyntämiseen. Kahviloiden maksullisuuden ja asiakasvirran vuoksi vastaajat myös kokivat, että siellä ollessa tulee helposti tunne, ettei siellä saisi olla kovin pitkään tai että tullaan häätämään pois. Haastateltavat miettivät, riittääkö yhden tuotteen ostaminen tunteja kahvilassa istumiseen. Ajatuksia herätti myös se, kuinka kauan itse kehtaisi paikkaa varata muilta mahdollisilta asiakkailta. Useampi haastateltavista perusteli koulun tilojen hyödyntämistä ja kotona olemista juuri sillä, että se on heille lähtökohtaisesti ilmaista eikä siellä tarvitse murehtia häätämistä. Haastateltu fysioterapian opiskelija kuvasi asiaa sanoin:

”et ei siel viitti niin kun hirveen kauaa istuskella jos sä ostat sen yhen teen ja ehkä jonkun munkin niin kuinka kauan sä kehtaat varata sitä paikkaa et sä voi siel koko päivää olla vaik onhan jotkut kahvilatkin tavallaan profiloitunu siihen et siel mainostetaan et joo meil on pistokkeet pöytien vieressä et tavallaan ymmärretään se että ihmiset tekee siel vaik töitä mut sit ei kaikissa”

Sijainti

Saatujen vastausten pohjalta sijainnilla vaikuttaisi olevan paljon merkitystä siinä onko valittu ympäristö esimerkiksi koulu vai jokin kolmas paikka. Ryhmätöiden suhteen esille nousi, että ympäristönä toimii usein koulujen tarjoamat pienryhmätötilat. Koulu nähtiin selvästi keskipisteenä ryhmätöille, koska se oli kaikkia yhdistävä tekijä ja matka kotoa koululle oli jokaiselle tuttu eikä tällöin kenenkään tarvinnut joustaa paikan suhteen.

Ryhmäläisten erilaisten aikataulujen ja asuinpaikkojen etäisyyksien vuoksi koulu oli monille looginen ratkaisu. Jos ryhmätyötä tehdään luennon jälkeen, jokainen on jo valmiiksi koululla, joten kenenkään ei tarvitse siirtyä mihinkään. Koulu nähtiin sijainnin puolesta siis kompromissina, koska kaikki ovat muutenkin sitoutuneet siihen opintojen puolesta.

Sijainti vaikutti myös kolmansien paikkojen valintaan. Kahvilaa tai kirjastoa hyödynnettäessä, ne toimivat eräänlaisina välietappeina koulun ja kodin välillä tai hetkellisenä opiskelupaikana aikataulutettujen menojen välissä. Tietojenkäsittelyn opiskelija kertoi jääneensä joskus kahvilaan työskentelemään ollessaan matkalla koulusta kotiin, koska hän ei uskonut saavansa tehtäviään tehtyä kotona.

Toisaalta menojen välisenä välietappina ei välttämättä tarvinnut hyödyntää kolmatta paikkaa, kun luentojen jälkeen pystyi hyvin jäämään koululle. Liiketalouden opiskelija kertoi:

”yleensä se syy minkä takii mä jään johonkin esimerkiks tänne koululle tekee on se vaan se laiskuus et mä en jaksa sitä kirjaa kantaa tai et mä niin kun et tääl on jotain mitä mä tarviin mitä mul ei oo kotona tai sitten et mä odotan vaikka jotain iltamenoa jonka takia mä jään koululle vaikka pariks tunniks”

Toisaalta, minkä takia koti tai muu vastaava paikka saattaa olla helpompi vaihtoehto liittyä paikasta toiseen siirtymiseen. Useampi haastateltavista kertoi syyksi kotiin jäämiselle sen, etteivät he halua kuljettaa tavaroita, kuten kirjoja ja kannettavaa tietokonetta, paikasta toiseen. Toisin sanoen, ei koettu ideaalina siirtää tavaroita kotoa jonnekin kolmanteen paikkaan opiskelua varten, sillä opiskelun voi toteuttaa siellä missä tavarat jo ovat. Haastateltava kuvasi asiaa näin:

”se myös riippuu siitä et mitä se tehtävä vaatii et vaatiiks se et mul on sellanen hirvee kirjakaasa jota mä joudun kantamaan sinne asti koska sitä mä en oo lähe tekemään ellen mä oikeesti koe sitä et hei tää on ainoa paikka missä oikeesti pystyn opiskelemaan”

Haastattelut tehtyäni tajusin, että olisi ollut olennaista kysyä myös haastateltavien työskentelytapoja ja välineitä, joita heillä on. Tarkoittaen esimerkiksi sitä onko heillä kannettavaa tietokonetta tai tablettia, jota voi hyödyntää siirtyessään paikasta toiseen. Yksi haastateltavista nimittäin mainitsi, että hänellä ei ole kannettavaa tietokonetta. Näin ollen tietokoneella tehtävät opintoihin liittyvät jutut täytyy tehdä kotona, koska tietokoneen siirtäminen ei ole mahdollista.

6.3 Opiskelijoiden tarpeet oppimisen näkökulmasta

Haastateltavien vastausten pohjalta voidaan huomata, että opiskelijoiden tarpeet vaihtelevat luonteen, tottumusten ja käsillä olevien tehtävien mukaan. Kysyttäessä olisiko opiskelua ja oppimista varten suunnitellut tilat tarpeellisia, viisi vastaajista ei nähnyt tarvetta sellaisille.

He kokivat, että olemassa on jo tiloja kyseistä käyttötarkoitusta varten, sillä kirjastot ja koulut tarjoavat niitä. Osa heistä kuitenkin sanoi voivansa hyödyntää tarkoitukseen suunniteltuja tiloja, jos sellaisia olisi tarjolla, mutta he eivät nähneet niiden tarjoamista kannattavana vaihtoehtona.

”Kyl niit mun mielestä tälläkin hetkel on et se riippuu ihan henkilöstä et minkälaisess ympäristös pystyy opiskelee et tavallaan mistä tahansa paikasta voi tehdä opiskelupaikan mun mielest että ei sen oo pakko olla silleen just siihen suunniteltu paikka vaan kyl jokainen nyt voi mennä mihin vaan tehdä sitä mitä tekeekin jos tykkää ja pystyy,” kertoi matkailu- ja palveluliiketoiminnan opiskelija. Toisaalta kaksi haastateltavaa oli sitä mieltä, että uusien tilojen suunnittelun sijaan koulujen pitäisi tarjota enemmän ja monipuolisemmin opiskeluun soveltuvia paikkoja, sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyyn.

Neljä haastateltavaa oli kuitenkin sitä mieltä, että jonkinlaisia tiloja olisi hyvä olla tarjolla esimerkiksi liikenneyhteyksien risteymäkohdissa. Kaksi haastateltavista koki, että pienryhmätyötiloja tulisi olla enemmän tarjolla niiden tarpeellisuuden vuoksi. Toinen heistä kuitenkin tiedosti, ettei sellaisten tarjoaminen välttämättä ole kannattavaa, joten ilmaisia tiloja tuskin tulisi. Hän esitti vaihtoehdoksi esimerkiksi tilojen tarjoamisen kahvin hinnalla. Eräs haastateltavista kertoi, kuinka ei ollut tullut edes ajatelleeksi vastaavanlaisten tilojen mahdollisuutta. Hän kuvasi asiaa näin:

”nyt kun sä kysyt tätä niin joo mut ei mul oo ikin tullu mieleen silleen en mä oo ajatellu en mä oo istunut kotona ja miettiny että vitsi kun olis tämmönen mut toisaalt nyt kun tätä mietti asiaa niin miks ihmees ei kyl mä niin kun voisin mielelläni kokeilla”

Tarkoitusta varten suunniteltujen tilojen sijaan opiskelijoilla oli yksittäisiä asioita, joita he tiloilta ja ympäristöltään kaipasivat enemmän. Haastatteluista nousi selvästi tarve hiljaisille ja rauhallisille tiloille, joissa ei ole liikaa liikettä ja häiriötekijöitä, jotka voisivat vaikeuttaa keskittymistä. Samaan aikaan kuitenkin toivottiin pientä taustahälyä rikkomaan hiljaisuutta. Tilan tai ympäristön käytön tulisi olla mahdollisuuksien mukaan ilmainen, ja sijaita hyvällä paikalla liikenneyhteyksiin nähden. Siellä tulisi myös olla tarjolla WiFi-yhteys sekä mahdollisuus ladata elektronisia laitteita.

Kolme haastateltavaa kuvasi minulle tilanteen, joka oli joko tapahtunut heille tai jonka he kokivat mahdolliseksi esteeksi joihinkin paikkoihin menemiseen. He kertoivat tilanteesta, jolloin on istumassa, esimerkiksi koululla tai kahvilassa, ja kirjoittamassa raporttia, ja tulee tarve päästä vessaan. Ongelmaksi muodostuu tavaroiden pakkaaminen mukaan. Ollessaan yksin ei omia tavaroita uskalla jättää vartioimatta vessakäynnin ajaksi, joten ne täytyy pakata mukaan. Tämä itsessään jo luo hankaluutta, mutta ongelmana on myös mahdollinen paikan menettäminen. Opiskelijalle ei välttämättä enää ole vapaata istumapaikkaa hänen tullessaan

takaisin. Olisi siis tarpeellista löytää ratkaisu sille, miten omat tavarat voisi rauhallisesti mielin jättää valitsemaansa paikkaan siksi aikaa, kun käy esimerkiksi vessassa.

6.4 Koululta saatu kannustus

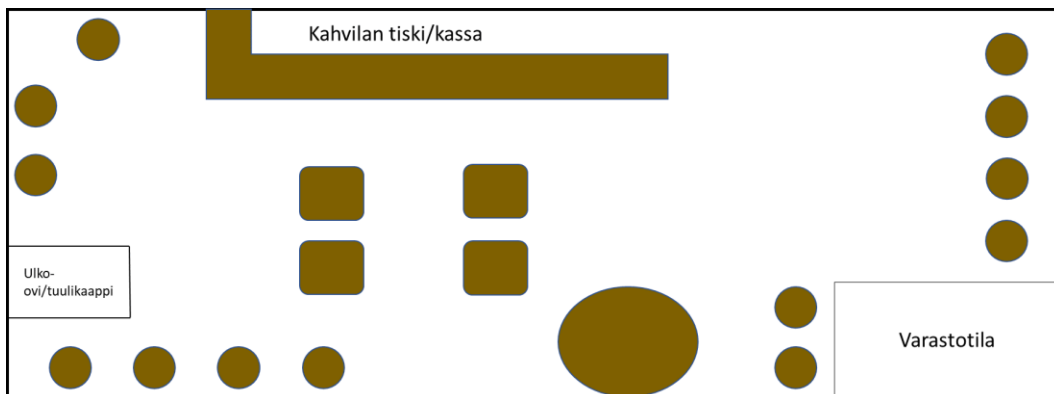
Haastattelujen avulla halusin myös selvittää ovatko ammattikorkeakouluopiskelijat kokeneet saaneensa koululta kannustusta erilaisten tilojen ja ympäristöjen hyödyntämiseen osana opiskelua ja oppimista. Haastateltavat eivät kuitenkaan olleet kokeneet erityistä kannustusta koululta hyödyntää esimerkiksi kolmansia paikkoja tai muita mahdollisia koulun ulkopuolisia ympäristöjä itsenäisessä opiskelussa. Haastateltavista useampi sanoi koulun keskittyvän enemmän siihen, että vaaditut tehtävät suoritetaan palautuspäivään mennessä eikä niinkään siihen, missä ne suoritetaan. Asiaa kysyttäessä yksi liiketalouden opiskelijoista vastasi näin:

”en et se on enemmän ollut semmosta et mulla ei oo ainakaan ollu semmonen niin kun fiilis muutenkaan et siinä ois niinkön missä sä teet vaan se et kunhan sä teet deadlineen mennessä”

Opiskelijat kokivat saaneensa kannustusta lähinnä oman koulun tilojen hyödyntämiseen. Yksi liiketalouden opiskelijoista kuitenkin kyseenalaisti näkemyksen siitä, että opiskelijat tulisivat koululle opiskelemaan luentojen ulkopuolella. ”Ehkä musta tuntuu et opettajilla nyt on ollu sellanen käsitys että juu juu tulette opiskelemaan sitten tänne koululle mä oon silleen et kuka kuka tulee tuleeks joku mut ilmeisesti joku tulee tai siis niin ku ainakin se käsitys heillä on niin kun ollu et joo koulun koneella voitte sitte käyttää näin ja näin,” hän sanoi. Tässä haastateltava viittasi siihen, kuinka esimerkiksi joitain opintojaksoilla hyödynnettäviä ohjelmistoja ei voi käyttää muilla kuin koulun tietokoneilla. Näin ollen opiskelijoiden oletetaan tukevan koululle voidakseen tehdä tarvittavat kurssitehtävät.

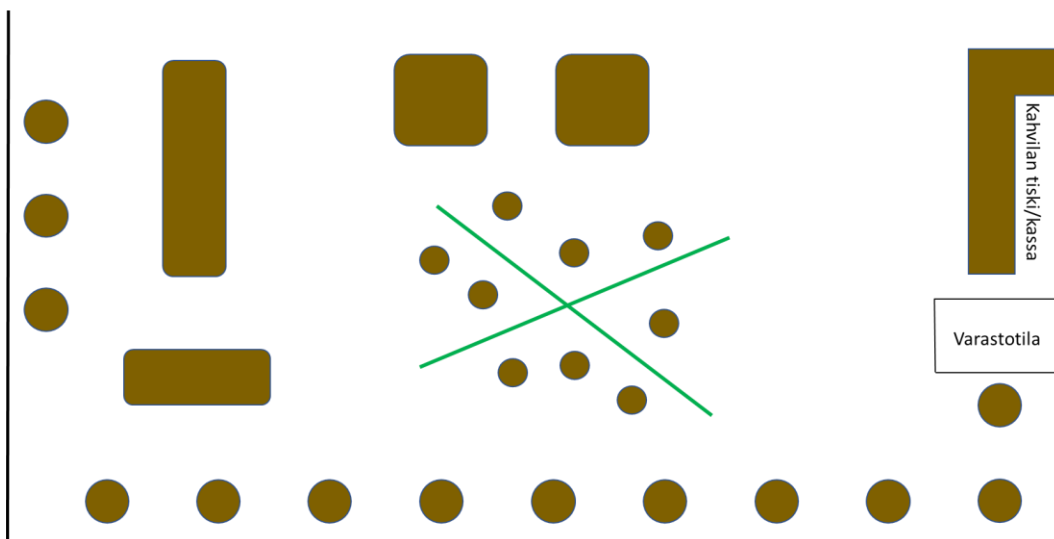
7 Havainnointitulosten analysointi

Opinnäytetyötä varten kävin havainnoimassa neljässä kahvilassa Helsingin keskusta-alueella, joten ne olivat hyvien liikenneyhteyksien varrella. Havainnoinnit toteutettiin perjantaina 16.11.2018 aikavälillä 10 - 17. Jokaiseen havainnointiin käytettiin aikaa tunti. Havainnointiympäristöjen visualisoimiseksi tein jokaisesta kahvilasta pelkistetyn pohjapiirroksen. Piirroksissa olevat ruskeat ympyrät ja neliöt kuvastavat pöytä- ja tuoliryhmiä. Pohjapiirrosten mittasuhteet eivätkä tiloissa olevien huonekalujen määrät ole täysin totuudenmukaisia, vaan suuntaa antavia. Havainnointitulokset analysoitiin ensin käymällä jokaisen kahvilan havainnot läpi ja sen jälkeen niitä yhdisteltiin ja verrattiin tulosten saamiseksi.

Kuvio 4 Ensimmäisen kahvilan pelkistetty pohjapiirros

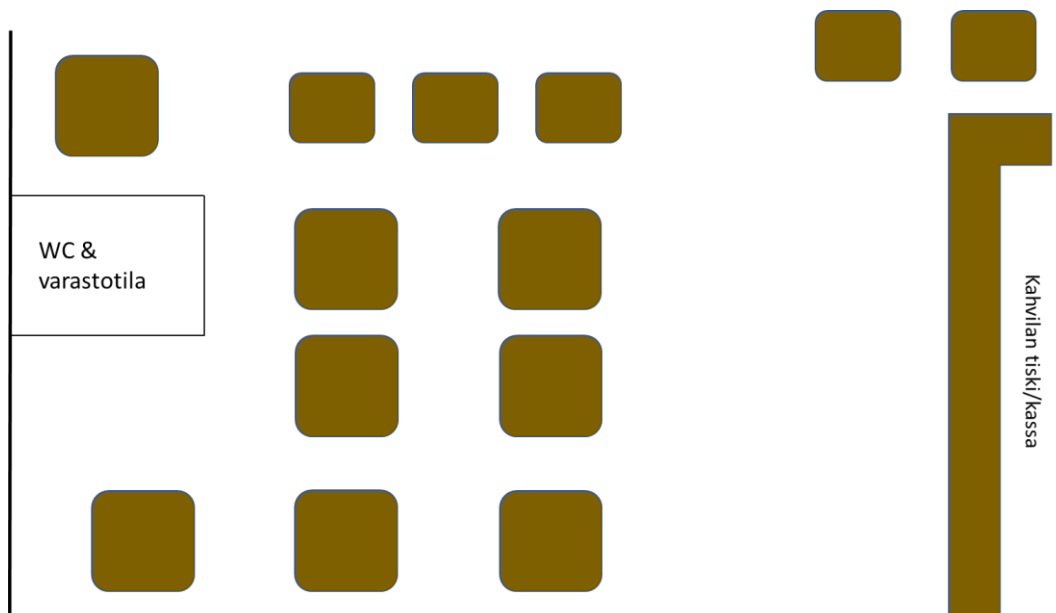
Ensimmäisessä kahvilassa olin havainnoimassa aamulla kymmenestä yhteentoista. Aikavälillä kahvilassa oli noin viisitoista ihmistä, joista viidellä oli käytössään kannettava tietokone. Näistä viidestä kolme istui yksin ja kaksi olivat keskustelemassa yhdessä. Kaikki kahvilan asiakkaita nauttivat joko virvokkeita tai ruokaa tai molempia. Ilmapiiri kahvilassa oli rauhallinen ja tilassa oli suhteellisen hiljaista hienoisesta puheensorinasta ja kahvin jauhannasta huolimatta. Äänentaso ja häly lisääntyivät kahvilassa noin puoli yhdentoista aikaan ja siitä eteenpäin, koska kahvilaan saapui useampi ihminen lisää. Tilassa ei näyttänyt olevan pistorasioita, joten elektronisten laitteiden lataaminen tilassa ei ole mahdollista ilman varavirtalähdettä.

Kuvio 5 Toisen kahvilan pelkistetty pohjapiirros

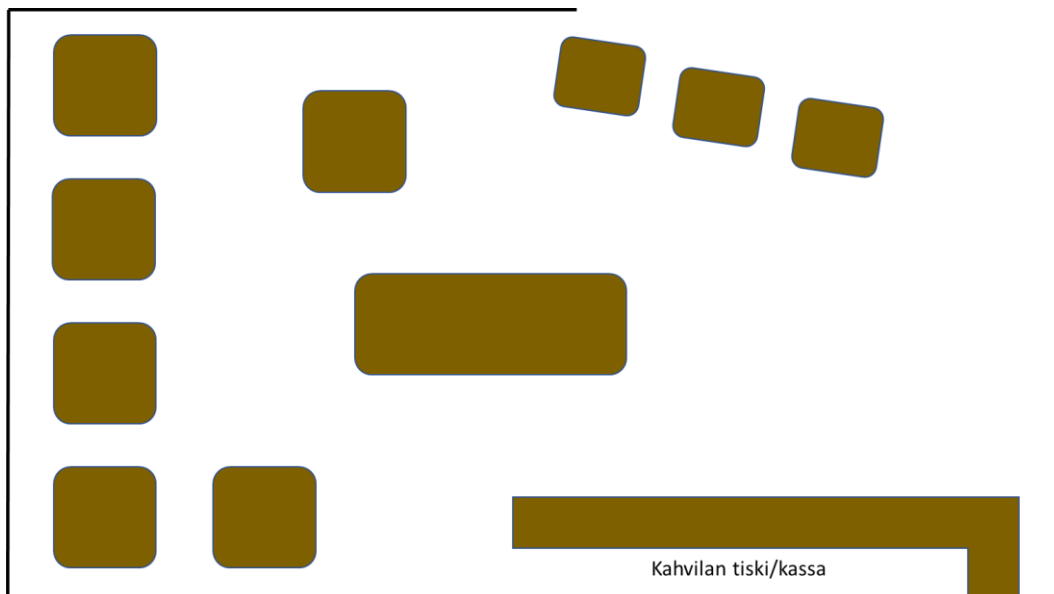
Toisessa kahvilassa olin havainnoimassa tunnin aikavälillä 11.20 - 12.20. Kyseisessä kahvilassa oli huomattavasti enemmän hälinää kuin ensimmäisessä kahvilassa, sillä siihen verrattuna ihmisiäkin oli kaksinkertainen määrä, ellei sitäkin enemmän. Asiakkaita oli noin viisikymmentä, joista noin kaksikymmentä hyödynsi kannettavia tietokoneita. Suurin osa tietokoneita hyödyntävistä oli yksin. Lisäksi oli kaksi kahden hengen ryhmää tietokoneiden kanssa. Kahvilassa oli

suhteellisen kovaäänistä puheensorinaa ja astioiden kolinaa. Lisäksi ihmiset kävelivät paljon edes takaisin ja työntekijät hakivat astioita pöydistä. Asiakkailla oli virvokkeita ja syötävää. Kahvilassa oli runsaasti pistorasioita tarjolla asiakkaiden käyttöön, mikä varmasti vaikutti kannettavia tietokoneita hyödyntävien ihmisten määrään.

Kuvio 6 Kolmannen kahvilan pelkistetty pohjapiirros

Kolmannessa kahvilassa havainnoin aikavälillä 12.40 - 13.40. Tunnin aikana tilassa oli yhteensä noin kaksikymmentäneljä ihmistä, joista suurin osa oli syömässä. Neljä ihmistä hyödynsi kannettavia tietokoneita ollessaan kahvilassa. Kaksi ihmistä keskusteli kirjoittaessaan samalla asioita muistiin. Tunnelma kahvilassa oli rauhallinen kauppakeskuksen mainoksista ja musiikista huolimatta. Kahvilassa ei ollut tarjolla pistorasioita.

Kuvio 7 Neljännen kahvilan pelkistetty pohjapiirros

Neljännessä kahvilassa havainnointi toteutettiin välillä 15.50 - 16.50. Paikalla oli noin kaksikymmentä ihmistä, joista seitsemän käytti kannettavia tietokoneita. Heihin kuului yksi kolmen hengen ryhmä ja yksi pari. Ihmiset nauttivat virvokkeita ja naposteltavaa. Tilassa oli paljon hälyä ja puheensorinaa sekä astioiden kilinää ja kahvilan muita ääniä. Tästä huolimatta ympäristö oli rauhallinen, mikä saattaa johtua myöhäisemmästä kellonajasta. Kahvilasta löytyi myös runsaasti pistorasioita.

Havainnointien perusteella jokaisessa kahvilassa oli pieni tai hiukan suurempi osa asiakkaita, jotka hyödynsivät kannettavia tietokoneita ollessaan yksin tai muiden ihmisten seurassa. Tietenkään havainnoinnin pohjalta ei voida olettaa ihmisten työskennelleen tai opiskelleen käyttäessään näitä kannettavia tietokoneita. Havainnosta voidaan kuitenkin päätellä, että ihmiset käyttävät tietokoneitaan ollessaan kahviloissa. Tästä voidaan siis vetää johtopäätös, että tilojen hyödyntäminen työ- ja oppimisympäristönä on puitteidensa vuoksi mahdollista joissain kahviloissa. Neljästä kahvilasta kahdessa oli tarjolla pistorasioita, mikä tukee työskentelyä niissä tiloissa. Toisaalta niissäkin kahviloissa, joista pistorasiat puuttuivat, oli ihmisiä kannettavien tietokoneiden kanssa.

8 Pohdinta ja johtopäätökset

Tulosten perusteella voidaan huomata, että opiskelijat mieltävät oppimisen ja opiskelun samana asiana, joten haastatteluissa opiskelu ympäristöä ja oppimisympäristöä käytettiin synonyymeina. Yhtäältä ne ovatkin sama asia, mutta toisaalta ne voidaan nähdä myös erillisinä asioina, kuten opinnäytetyön tietopohjan luvussa 4.1 voitiin huomata. Tietopohjassa kuitenkin

määrittelin, että tässä työssä niitä käytetään synonyymeina toisilleen. Puhekielessä oppimisympäristöt mielletään helposti opiskeluympäristöiksi, koska opiskelu (esim. lukeminen, raporttien kirjoittaminen) on perinteisesti sitä mistä erityisesti korkeakouluopiskelu muodostuu.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden haastatteluista kävi ilmi, että koulujen ulkopuolisia tiloja ja ympäristöä hyödynnetään opetuksessa lähinnä vierailujen ja kurssitöiden muodossa. Saatujen vastausten perusteella sekä vierailuja että tehtäviin liittyviä käyntejä on kuitenkin ollut vaihtelevasti. Opiskelijat kokivat ne hyödyllisiksi, sillä ne toivat opetukseen vaihtelua ja tarjosivat käytännön esimerkkejä. Koska koulun ulkopuolelle lähtemisen koettiin olevan hyödyllistä, olisi vastaavia ratkaisuja hyvä sisällyttää opetukseen enemmän. Opetuksen sisältöä suunnitellessa täytyy kuitenkin huomioida valintojen tarkoituksenmukaisuus. Kuten haastatteluistakin selvisi, koulun ulkopuolelle lähtemisestä saatu hyöty riippuu käsiteltävästä aiheesta.

Jos opiskelijat ovat keskimäärin kolmesta neljään päivään koulussa läsnäoloa vaativilla opintojaksoilla, heille jää paljon aikaa itsenäiseen opiskeluun joko koulussa tai jossain muualla. Luvussa 3.2 nostettiin esille tämän olevan asia, johon ammattikorkeakouluissa on pyritty opiskelijoiden itseohjautuvuuden lisäämiseksi. Haastatteluista selvisi, että itsenäisessä työskentelyssä opiskeluympäristönä käytetään lähinnä koulujen tiloja ja omaa kotia. Kolmansia paikkoja hyödynnetään lähtökohtaisesti välietappina esimerkiksi koulun ja työpaikan tai koulun ja kodin välillä. Ne eivät ole opiskelijoiden ensisijaisia valintoja. Vaikka opiskelijoiden olisi mahdollista työskennellä missä tahansa, opiskeluun ja oppimiseen on selvästi muodostunut tietyt paikat, joita hyödynnetään.

Opiskelu on paikkariippumatonta, kuten työntekokin tänä päivänä, koska teknologian kehitys ja laajalle levinnyt Internet-yhteys mahdollistavat sen. Tämä kuitenkin vaatii sen, että opiskelijalla on siihen soveltuvat puitteet, kuten paikasta toiseen liikuteltavat laitteet. Havainnoinneistakin voidaan todeta ihmisten hyödyntävän kannettavia tietokoneita kahvilaympäristössä. Kannettava tietokone tai tabletti toimii nykyään monien työasioiden ja opiskelun välineenä mahdollistaen tämän. Paikkariippumattomuudesta huolimatta opiskelijoille oli tärkeää, että käytettävissä olevat tilat ovat hyvien liikenneyhteyksien varrella sekä sijainniltaan sopivia.

Vaikka haastateltavat hyödynsivät kolmansia paikkoja vähän, niiden katsottiin olevan hyödyllisiä opiskelulle, sillä ne mahdollistavat paikan, jonne voi mennä, kun kotona keskittyminen on vaikeaa. Jokainen kolmas paikka kuitenkin tuo erilaisia mahdollisuuksia ja ongelmia, koska ne eivät ole keskenään samanlaisia. Eniten haastatteluissa esille nousseet kirjasto ja kahvila ovat ympäristöinä hyvin erilaisia. Ne vastaavat erilaisiin tarpeisiin. Kolmansissa paikoissa on häiriötekijöitä siinä missä kotonakin. Erilaisten ympäristöjen hyödyntäminen on pitkälti asennoitumisesta sekä henkilökohtaisista mieltymyksistä kiinni. Jos mieltää kahvilan olevan vapaajan paikka, sen näkeminen oppimisympäristönä voi olla hankalaa.

Vaikka havainnointien tulosten perusteella ihmiset nauttivat virvokkeita ja syötävää silloinkin, kun he vaikuttivat työskentelevän, opiskelijat eivät kokeneet kahvilan tuotteista maksamista sopivana hintana opiskeluympäristöstä. Opiskeluun ja oppimiseen tarkoitettujen tilojen ja ympäristöjen on tärkeää olla ilmaisia tai käytettävissä pientä korvausta vastaan. Opiskelijoiden tulot eivät keskimäärin ole kovin korkeat, joten ylimääräisten menoerien vähentäminen on ymmärrettävää.

Haastatteluissa kävi ilmi, etteivät kaikki opiskelijat halua mennä kodin ulkopuolelle opiskelemaan, sillä heidän pitäisi kantaa mukanaan muun muassa kannettavaa tietokonetta ja kirjoja. Tuloksien perusteella vastaajista noin puolet ovat joskus hyödyntäneet kirjastoa valittuna oppimisympäristönään, esimerkiksi juuri siellä olevien kirjojen vuoksi. Tästä syntyy sellainen vaikutelma, että opiskelijat kokevat tarvitsevansa fyysisiä kirjoja opinnoissaan, joten he menevät kirjastoon, vaikka useista teoksista on nykyään e-kirjakin tarjolla.

Voidaan siis olettaa, että ammattikorkeakouluopiskelijat mieltävät fyysisten kirjojen olevan olennainen osa opiskelua, vaikka he hyödyntäisivät myös e-kirjoja. Mahdollisesti sen takia, että se on ollut heille yleinen käytäntö aikaisemmillä kouluasteilla. Jos kuitenkin mietitään esimerkiksi tämän hetken lukiolaisia, jotka ovat koulussa opetuksen ja opiskelun sähköistyessä koko ajan, heidän asenteensa tulevat olemaan erilaisia kuin tämän hetken ammattikorkeakouluopiskelijoilla. He ovat jo tottuneet siihen, että monet asiat löytyvät sähköisesti, ja se on heille arkipäivää. Tulevaisuuden opiskelijat saattavat siis kokea asian eri tavalla ja heidän työskentelytapansa saattavat olla entistä mobiilimpia kuin tämän hetken opiskelijoiden.

Tutkimuksen jälkeen voidaan todeta opiskelijoilla olevan erilaisia tarpeita ympäristölleen. Asiat voivat vaihdella ihmisten välillä, mutta yhtäläisyyksiäkin löytyy. Häiriötekijät, maksullisuus ja sijainti vaikuttivat opiskelijoilla sopivan paikan valintaan sekä puolesta että vastaan. Opiskelijat selvästi arvostavat ympäristöltään rauhallisuutta ja hiljaisuutta sekä ärsykeettömyyttä. Lisäksi toivottiin mahdollisuutta jättää omat tavarat levälleen vessakäyntien ajaksi. Tätä varten ei kuitenkaan nähty tarpeelliseksi suunnitella omia tiloja, koska koulut ja kirjastot tarjoavat tarkoitukseen sopivia. Kaupungin kirjastojen muuttunut ilmapiiri kuitenkin herätti useammalla haastateltavalla negatiivisia tunteita. Koulujen toivottiin myös tarjoavan monipuolisemmin tiloja sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyyn. Opiskelijat olivat kokeneet saaneensa koululta kannustusta lähinnä koulun omien tilojen hyödyntämiseen, joten niiden suunnittelu vastaamaan opiskelijoiden tarpeita on olennaista.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa kolmansien paikkojen merkitystä oppimisympäristöinä ja niiden hyötyjä oppimiselle sekä ammatilliselle kasvulle. Tulosten perusteella voidaan muodostaa johtopäätös, että koulu ja koti ovat opiskelijoille mieluisimpia paikkoja opiskella mahdollisista häiriötekijöistä huolimatta. Kolmansien paikkojen nähdään kuitenkin olevan hyödyllisiä siinä, että ne mahdollistavat oppimisympäristön silloin, kun kotona ja koulussa

olevat ärsykkeet vievät voiton tai kun liikutaan paikasta toiseen ja menojen välillä on ylimääräistä aikaa.

9 Työn arviointi

Opinnäytetyön tietopohjassa luvuissa 2 ja 3 käsiteltiin yleisellä tasolla työn ja oppimisen murroksen vaikutuksia työympäristöjen ja oppimisympäristöjen kehittämiseen. Luvussa 4 käytiin myös läpi, mitä oppimisympäristöllä ja kolmannella paikalla tarkoitetaan. Tietopohja ei ollut suoraan verrattavissa saatuihin tuloksiin, sillä tulosten oli tarkoitus tuoda uusi näkökulma perinteiseen ajatteluun oppimisympäristöistä sekä yhdistää työelämässä esiintyvää etätyöajasta opiskeluun. Työssä esitetty tietopohja tuokin taustaa aiheelle, jotta tutkimusosuuteen siirtyminen on lukijalle ymmärrettävämpää.

Tämän opinnäytetyön tutkimusosuudessa haastateltavia oli yhdeksän, joten saatu näyte on erittäin pieni. Näin ollen saatuja tuloksia ei voida yleistää kaikkiin Suomessa opiskeleviin ammattikorkeakouluopiskelijoihin. Jokaisen opiskelijan kokemukset ovat erilaisia. Tuloksista voidaan kuitenkin saada osviittaa siihen missä opiskelijat mielellään opiskelevat ja minkälaisia tarpeita heillä on opiskelunsa tueksi. Mahdollisesti laajempaa ja yleistettävämpää tietoa aiheesta ja opiskelijoiden kokemuksista voisi saada toteuttamalla suuren kyselytutkimuksen useamman ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Näin saataisiin myös tuloksia ympäri Suomea eikä tulokset rajoittuisi vain suurimpiin kaupunkeihin.

Toisena tutkimusmenetelmänä hyödynnettiin havainnointia. Koska havainnoiteja tehtiin vain yhden päivän ajan neljässä eri kahvilassa, menetelmän käyttö ei toteutunut systemaattisesti usean päivän aikana. Tarkoituksena oli kuitenkin selvittää, hyödynnetäänkö kahviloita työskentelyyn tai opiskeluun eli toisin sanoen vaikuttaako siltä, että niitä hyödynnetään tässä tarkoituksessa. Näin ollen saadut tulokset ovat yleistettävissä koskemaan kahviloiden hyödyntämistä työskentelytarkoituksessa, sillä voidaan olettaa samanlaisen ilmiön tapahtuvan päivästä riippumatta.

Haastatteluista saatuihin vastauksiin voivat kuitenkin vaikuttaa eroavaisuudet haastateltavien välillä. Haastateltavat olivat eri koulutusalojen opiskelijoita ja eri kouluista. Kuten tuloksissakin nousi esille, alakohtaisia eroja voi olla, sillä yhdellä alalla saatetaan keskittyä enemmän käytännönasioiden opetukseen (esim. fysioterapia), kun taas toisessa keskitytään enemmän teoriaan ja projekteihin (esim. liiketalous). Näin ollen opiskelijoilla on erilaisia tarpeita oppimisen ja opiskelun suhteen, sillä heillä on erilaisia asioita opeteltavana ja tehtävänä, jotka vaativat omanlaisensa ympäristön. Koulujenkin välisiä eroja voi olla, mitkä voivat vaikuttaa ulkopuolisten tilojen ja ympäristöjen hyödyntämiseen osana opetusta. Opetustavat ja visiot siitä, miten asioita halutaan ja tulisi opettaa voivat vaihdella. Luonnollisesti myös yksilöiden

eroavaisuudet voivat vaikuttaa siihen, miten he kokevat ympäristönsä ja siihen vaikuttavat asiat. Saatuja tuloksia on myös voinut vääristää se, että haastattelutilanteessa haastateltavat eivät välttämättä ole muistaneet jokaista aiheen kannalta olennaista kokemusta.

Tutkimuksen luotettavuudesta kertoo tarkka kuvaus koko tutkimusprosessista. Raportissa on kuvattu yksityiskohtaisesti menetelmien valinnat ja niiden toteuttaminen alusta loppuun. Haastattelut nauhoitettiin, jotta voitiin varmistaa, että saadut vastaukset eivät ole pelkäämään haastattelijan muistiinpanojen ja muistin varassa. Nauhoitteet myös litteroitiin huolellisesti. Tutkimuksen eettisyyttä ja haastateltavien yksityisyydensuojaa on huomioitu informoimalla opinnäytetyön tarkoituksesta, tietojen käytöstä ja haastattelujen luottamuksellisuudesta. Aineistonkeruun myötä saadut nauhoitteet ja litteroidut haastattelut tuhottiin asianmukaisesti opinnäytetyöprosessin jälkeen. Tulosten analysoinnissa opiskelijoihin viitattiin välillä alakohtaisesti, koska sen katsottiin tuovan merkityksellisiä eroja ja yhteneväisyyksiä koulutusalojen välillä. Haastattelutuloksia on kuitenkin sovellettu niin, ettei haastateltavia pystytä tunnistamaan haastatteluaineiston perusteella.

Molemmat menetelmät pyrittiin suunnittelemaan niin, että ne tuottaisivat luotettavia tuloksia. Sekä haastattelurunkoa että havainnointilomaketta varten pohdittiin, mihin asioihin on olennaista kiinnittää huomiota, jotta pystytään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Vaikka tutkimuskysymyksiin pystyttiin tuloksien pohjalta vastaamaan, tutkimuksen luotettavuutta olisi voitu lisätä suunnittelemalla haastattelurunko ja -kysymykset tarkemmiksi ja yksityiskohtaisemmiksi. Kokemattomuuteni pitkien haastattelujen ja havainnointien suhteen on myös saatanut vaikuttaa tuloksiin negatiivisesti. Haastateltavat olivat minulle ennestään tuttuja ihmisiä, mutta en kokenut sen vaikuttavan haastattelutilanteisiin ja saatuihin tuloksiin negatiivisesti.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea ammattikorkeakoulussa oppimista ja työelämään siirtymistä kaupunkisuunnittelun keinoin. Suoranaisesti saadut tulokset eivät vastaa tarkoitukseen, koska se on niin laaja, mikä vaikuttaa negatiivisesti tutkimuksen luotettavuuteen. Jos aihetta olisi rajattu enemmän, tutkimuksen suunnitseminen ja tulosten analysointi olisi ollut yksinkertaisempaa ja olisi voitu saada tuloksia, joiden pohjalta olisi voitu esittää konkreettisia toimenpiteitä. Tulokset kuitenkin nostivat esille asioita, joita ammattikorkeakouluopiskelijat ympäristöltään kaipaavat sekä kuvasi missä he yleensä opiskelevat ja oppivat. Laajemman jatkotutkimuksen tekeminen voisi vastata tähän paremmin.

Lähteet

Painetut

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Annettu Helsingissä 14.11.2014. Viitattu 17.10.2018.

Haapamäki, J. 2011. Kolmansissa työpaikoissa vielä kehitettävää. Teoksessa Käyttäjälähtöiset tilat - Uutta ajattelua tilojen suunnitteluun. 2011. Helsinki: Tekes, 21.

Haapamäki, J., Nenonen, S. & Vartiainen, M. 2011. Uudet työnteon tavat haastavat kehittämään työympäristöjä. Teoksessa Käyttäjälähtöiset tilat - Uutta ajattelua tilojen suunnitteluun. 2011. Helsinki: Tekes, 13 - 19.

Hietanen, P., Mikkonen, V., Nenonen, S. & Nissinen, S. 2011. Tilojen käyttö muuttuu - uudistuvatko suunnittelu ja toteutus? Teoksessa Käyttäjälähtöiset tilat - Uutta ajattelua tilojen suunnitteluun. 2011. Helsinki: Tekes, 7 - 11.

Kauppi, A. 1993. Mistä nousee oppimisen mieli? - Kontekstuaalisen oppimiskäsityksen perusteita. Teoksessa Kajanto, A. (toim.) 1993. Aikuisten oppimisen uudet muodot: Kohti aktiivista oppimista. 5. painos. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 51 - 109.

Korhonen, K. 2011. Etätyöt kolmansissa paikoissa - hyödyt ja haitat työntekijän näkökulmasta. Kandidaatintyö. Aalto-yliopisto. Espoo.

Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle. 2017. Taustamuistio korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 visiotyölle. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:44. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Lampinen, O. 2000. Suomen koulutusjärjestelmän kehitys. 2. korjattu painos. Helsinki: Gaudamus.

Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt - johdatus oppimisympäristöajatteluun. Helsinki: Opetushallitus.

Mikkonen, A. 1995. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden oppimistyyli. Teoksessa Korhonen, K. & Mäkinen, R. (toim.) 1995. Ammattikorkeakoulut uudistuvina oppimisympäristöinä. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Teoriaa ja käytäntöä 91. Jyväskylän yliopisto, 46 - 55.

Määttä, J. & Korhonen, K. 1995. Itseohjautuvuuden dilemma ja opetuksen laatu. Teoksessa Korhonen, K. & Mäkinen, R. (toim.) 1995. Ammattikorkeakoulut uudistuvina

oppimisympäristöinä. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Teoriaa ja käytäntöä 91. Jyväskylän yliopisto, 56 - 69.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät - Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. 4. painos. Helsinki: Opetushallitus.

Ruoppila, S. 2011. Julkiset tilat kohtaavat uusia käyttötapoja. Teoksessa Käyttäjälähtöiset tilat - Uutta ajattelua tilojen suunnitteluun. 2011. Helsinki: Tekes, 57 - 59.

Ruostela, J. 2012. Improving knowledge work productivity through new ways of working. Diplomityö. Tampereen teknillinen yliopisto. Tampere.

Sarala, U. 1993. Työyhteisössä oppiminen - laatupiirit. Teoksessa Kajanto, A. (toim.) 1993. Aikuisten oppimisen uudet muodot: Kohti aktiivista oppimista. 5. painos. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 111 - 160.

Staffans, A. & Teräväinen, H. 2011. Tulevaisuuden oppimisympäristöt kannustavat osallistumaan. Teoksessa Käyttäjälähtöiset tilat - Uutta ajattelua tilojen suunnitteluun. 2011. Helsinki: Tekes, 41 - 45.

Wennberg, M., Koramo, M. & Keinänen, J. 2018. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arviointi - Loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:32. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Sähköiset

Alasoini, T., Järvensivu, A. & Mäkitalo, J. 2012. Suomen työelämä vuonna 2030: Miten ja miksi se on toisennäköinen kuin tällä hetkellä. TEM raportteja 14/2012. Työllisyys- ja yrittäjäosasto. Julkaisuaika 13.5.2012. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

<http://docplayer.fi/387787-Tem-raportteja-14-2012.html>

Ammattikorkeakoulut. 2018. Opetushallitus. Viitattu 15.10.2018.

https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikorkeakoulut_ja_yliopistot/ammattikorkeakoulut

Historia. 2018. RAKLI ry. Viitattu 3.12.2018.

<http://www.rakli.fi/tietoa-raklista/historia.html>

Kaikille avoin julkinen tila. 2018. Lähellä kaupungissa -oppimateriaalipaketti. Viitattu 5.12.2018.

<http://www.lahellakaupungissa.fi/paikat/katu/katu-julkisena-tilana/kaikille-avoin-julkinen-tila/>

Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. 2018. Oppimisympäristö-määritelmä. Viitattu 17.10.2018.

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Havainnointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 7.10.2018.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. Ei-osallistuva havainnointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.11.2018.

https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4_1.html

Strategia. 2018. RAKLI ry. Viitattu 3.12.2018.

<http://www.rakli.fi/tietoa-raklista/toiminta/strategia.html>

Toiminta. 2018. RAKLI ry. Viitattu 3.12.2018.

<http://www.rakli.fi/tietoa-raklista/toiminta.html>

Työympäristöt. 2018. RAKLI ry. Viitattu 13.10.2018.

<http://www.rakli.fi/toimitilat/tyoymparistot.html>

Kuviot

Kuvio 1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	8
Kuvio 2 Yksinkertaistettu ja yhdistelty versio haastateltavien normaalista koulupäivästä	20
Kuvio 3 Haastateltavien useimmiten valitsevat ympäristöt	23
Kuvio 4 Ensimmäisen kahvilan pelkistetty pohjapiirros	30
Kuvio 5 Toisen kahvilan pelkistetty pohjapiirros	30
Kuvio 6 Kolmannen kahvilan pelkistetty pohjapiirros	31
Kuvio 7 Neljännen kahvilan pelkistetty pohjapiirros	32

Taulukot

Taulukko 1 Taustatiedot haastateltavista	18
--	----

Liitteet

Liite 1: Haastattelukysymykset.....	42
Liite 2: Havainnointilomake.....	44

Liite 1: Haastattelukysymykset

Tummennetut kysymykset kysytään jokaiselta haastateltavalta. Muut kysymykset esitetään riippuen saaduista vastauksista. Ennalta suunniteltujen haastattelukysymysten lisäksi voidaan esittää muita kysymyksiä tilanteen mukaan.

Taustatietoa:

Missä koulussa opiskelet?

Mitä alaa opiskelet?

Milloin olet aloittanut opintosi?

Tiedätkö mitä tarkoitetaan kolmansilla paikoilla?

Kuinka paljon läsnäoloa koulussa on?

Onko opintojesi aikana opintojaksojen/kurssien aikana hyödynnetty koulun ulkopuolisia tiloja ja ympäristöä opetuksessa, esimerkiksi vierailujen tai kurssitehtävien muodossa?

Millaisia paikkoja?

Avaa oppimiskokemustasi.

Jos ei, niin olisiko sellaiset mielestäsi hyödyllisiä?

Kuvaile normaalia koulupäivääsi aamusta iltaan asti.

Oletko hyödyntänyt itsenäisessä opiskelussa muita tiloja koulun ja kodin ulkopuolella (esimerkiksi kahviloita, kirjastoja)?

Jos olet, niin miksi? (Ovatko ne parempia? Sinulle paremmin sopivia? Vähemmän tai enemmän häiriötekijöitä?)

Miten päädyit hyödyntämään muita tiloja?

Jos et, niin miksi?

Kuinka usein arvioit hyödyntäväsi kyseisiä tiloja?

Minkälaista opiskelua varten hyödynnät kyseisiä tiloja? (Ryhmä- vai yksilötyö?)

Vastaavatko tilat kaikkia tarpeitasi?

Jos ei, niin mitä koet niistä puuttuvan? Miten näihin puutteisiin voitaisiin mielestäsi vastata?

Koetko tilat hyödyllisiksi?

Toivoisitko tarjolla olevan muun kaltaisia tiloja? / Toivoisitko tarjolla olevan tiloja suunniteltu juuri opiskelua ja työskentelyä varten? (Niitä on jo, mutta vastaavatko ne omia tarpeita?)

Jos niin, niin minkälaisia?

Koetko saavasi kannustusta koululta ulkopuolisten tilojen ja ympäristöjen hyödyntämiseen?

Liite 2: Havainnointilomake

Kuinka monta ihmistä näyttäisi työskentelevän tai opiskelevan yksinään?

Kuinka monta ryhmää näyttäisi työskentelevän tai opiskelevan yhdessä?

Mikä on tilan ilmapiiri? Onko meluisaa ja hälinää? Onko rauhallista?

Nauttivatko ihmiset virvokkeita tai naposteltavia?

Havainnointiaikana hakeeko joku lisää juotavaa tai syötävää?